

Boj proti fašizmu; je boj vsakega poštenega rodoljuba; vsakega delavca in delavke — pač vsakega brez izjeme na politično, narodno ali pa versko pripadnost!

CENA NAROČNINI:
Za Kanado in USA.
Za eno leto \$3.00
Za pol leta 1.75

Edinost

EDINOST
206 Adelaide St. W.
Toronto 1, Ont.

"Authorized as second class mail,
Post Office Department, Ottawa"

Let. 4. št. 152.

Cena 5 c.

NEODVISNO GLASILO KANADSKIH SLOVENCEV
TORONTO, ONTARIO WEDNESDAY, MARCH 6TH, 1946.

Price 5c.

Vol. 4. No. 152.

Proslavimo zgodovinsko obletnico 27 marca

Svet južnoslovanskih kanadčanov je naslovil poslanico vsem svojim podružnicam, priključenim organizacijam in društvom, da podvzamejo potrebne korake za dostojno proslavo zgodovinske obletnice 27 marca, ko so narodi Jugoslavije 1941 leta strmoglavili izdajalsko Cvetkovič-Maček vlado, se združili proti navalu fašističnih osvajačev pod znano parolo: "Bolje grob, nego rob! Bolje rat, nego pakt!" Ta parola je prepregla vse poštene rodoljube v skupni borbi za svobodo in narodno enakopravnost.

"Dne 27 marca 1941 leta so narodi Jugoslavije se demonstrativno uprli navalu fašističnih osvajačev in domačih izdajalcev.

Skozi štiriletno strašno in krvavo vojno, so doprinele si ogromne in težke žrtve — doprinesli so svoj delež rešitvi človeštva pred fašizmom. Z tem svojim velikim doprinosom ohranili so svojo svobodo in neodvisnost tako, da je današnja Jugoslavija hkrati postala močna zvezna Ljudska Republika svobodnih in enakopravnih narodov.

Ljudski upor 27 marca, torej ni bil zastoj!

Vsled tega splošne vrednosti dejstva, naj se tudi naša delovna imigracija v znaku solidarnosti in narodnih čustev priključi svojim bratom in sestram v stari domovini ter z vso dostojnostjo proslavi ta velepomembni zgodovinski dan.

Kampanja laži in klevet proti nove Jugoslavije, postaja z vsakim dnem podlejša, drzna in ogabna. Očitno je, da si mednarodna reakcija prizadeva z vsemi silami nuditi pomoč jugoslovanski izdajalski reakcionarni družbi — družbi izdajalcev in propalce — da bi se povrnila na oblast in tako iztrgala narodom Jugoslavije iz njihovih mučeniških rok sveto tekovine, svobodo in neodvisnost, ki so si jih priborili z golimi rokami in od sovražnika odvzetim orožjem.

Ni pa samo cilj enostavno pomagati jugoslovanski izdajalski reakciji, da bi se povrnila na oblast, da se v javnosti izolira novo Jugoslavijo in njen visoki ugled, ampak se gre tukaj istočasno za načrte na škodo Jugoslavije in to zvezi z vprašanjem Trsta, Slovenskega Primorja, Istre, da se vse to priključi Italiji in ne Jugoslaviji. To je namerna mednarodna reakcija — in to je pripravna dati tudi jugoslovanska reakcionarna izdajalska družba, samo da se polasti oblasti.

Naša delovna imigracija ne more in niti ne sme iti molčeče preko tega vprašanja. Naša dolžnost je postaviti se na stran narodnih pravic narodov Jugoslavije. To moramo storiti ne samo v imenu 1,700.000 grobov, medtem 42.000 grobov Primorskih Slovencev in Hrvatov, ampak hkrati proti odrekanju pravic malih narodov, kot načinu za bodoče mednarodne konflikte.

Braniti pravice narodov Jugoslavije, pomeni braniti interese miru. Braniti interese miru, pomeni braniti ne samo Jugoslavije, ampak istočasno interese naše nove domovine — Kanade.

Vsled teh zelo važnih vprašanj je treba organizirati proslavo 27 marca tako, da so zastopane vse organizacije in društva naših izseljencev. Kjerkoli je mogoče pomen proslave je treba razširiti tudi na domače prebivalstvo in ga tako seznaniti s stališčem Jugoslavije po vprašanju Trsta, ter njegove opravičene priključitve Jugoslaviji. Proslave je treba organizirati v znaku zahtev od kanadske vlade, da ista ob priliki mirovne pogodbe med Jugoslavijo in Italijo, podpira priključitev Trsta Jugoslaviji.

Organiziranje shodov in sestankov v znaku 27 marca, je danes glavna in neposredna naloga vseh podružnic Sveta in vseh patriotskih organizacij in društev. Naj ne ostane niti eden poedinec, da bi ne zastavil svoj glas na strani naših narodov v njih zahtevi glede Trsta, Slovenskega Primorja in Istre, ter njihove mednarodne pravice.

Izvršni Odbor Sveta.

Zasedanje Ontarijske vlade

Toronto — Tukaj je začelo zborovanje provincijalne zakonodaje. Na dnevnem redu je poleg drugih važnih vprašanj določitev minimalne mezdne lestvice za delavce in delavke, kakor tudi vprašanje stavbinskega programa.

Posamezna unijaska gibanja so v tem oziru predložila številne predloge, kateri določajo na prvem mestu, da vlada sprejme vpoštev delavsko zakonodajo, kateri bi določala minimalno mezdno lestvico za delavce v splošnem ter bi z tem se odstranilo neopravičene ovire z strani delodajalcev, kadar se gre za priznanje primerne plače delavcem.

Prezgodaj bi bilo ugibati kakšni bodo rezultati zborovanja Ontarijske zakonodaje. Toda prav od tega zborovanja je odvisno veliko z ozirom na splošni napredek.

Bitke med Angleži in Egiptčani

Kairo, 4 marca. — Napram poročilu iz tujakšnih virov, v borbi med Angleži in Egiptčani je deset oseb ubitih in 180 ranjenih.

Anti-briško razpoloženje se širi po celem Egiptu, katero je nastalo kot posledica žrtve, ki so bile ubite pretekli mesec za časa splošne stavke. Na več krajih so bile vpriporjene demonstracije in demonstranti so v povorkah klicali "Dol z Anglijo — ter takojšnji umik britskih čet iz Egipta, ali pa nastane revolucija".

Predsednik vlade Ismail Sidki Paša je v svojem radio govoru zadnje nedelje apeliral na Egiptčane, da vztrajajo in se vzdržujejo od demonstracij na dan žalostinke za zubitimi Egiptčani.

Državni tajnik Byrnes naznanil zunajno politiko Zedinjenih Držav

New York — Ameriški državni tajnik Byrnes je v govoru pred Oversea Press klubom dejal, da ne vidi nobenega razloga ki vodi v resni konflikt med Združenimi državami in Sovjetsko Zvezo. Toda hkrati pa smatra da ni nobenega opravičenega razloga za vojno izmed katerih koli velikih veselil.

Nadalje je dejal, da bodo Zružene Ameriške države branile Carter Zedinjenih Narodov. Naša namerna ni razpustiti vse vojaške edinice, ampak nadaljevati z vojaškim poukom, kar naj bo jasno vsem — pravi Byrnes — da je naša namerna sprečiti vojno agresijo in pri tem uporabiti našo vojsko edino za to svrhu.

Državni tajnik je zatem podal sedem točk v zvezi z zunanjo politiko Združenih držav.

1. — Mi nečemo in ne moremo stati ob strani dokler bi nekdo drugi vporabljal svoje sile nasprotno cilju in nalogam, ki jih določa čarter Zedinjenih Narodov.

2. — Mi nimamo pravice zadržati svojih odredkov na teritoriji drugih suverenih držav, če to ni odobreno z svobodno voljo teh držav.

3. — Mi ne smemo neopravičeno ovirati napore za ustvaritev miru in vsiljevati našo vojsko manjšim in revnim državam.

4. — Niti ena sila se ne sme koristiti z lastno sovražnika v osvobojenih ali bivših satelitskih državah prej dokler se po zaveznikih ne določi reperaturica. Mi se nismo in se ne moremo strinjati z katero koli silo, kateri bi sama odločala kaj vse more vzeti iz takih držav.

5. — Mi ne smemo voditi neryno vojno, da bi tako dosegli svoje cilje.

6. — Mi se nečemo mešati v si-

GROZODEJSTVA IZ JUGOSLAVIJE

Na mednarodnem sodišču v Nurembergu je bil prikazan film, ki kaže nacijska grozodejstva iz Jugoslavije, kako se hinavsko ponajša nemški vojniki, ko so obglavili ubogega Jugoslavnca, kako so trupla visela po več dni in kako so jih sestradani psi in prešiči požirali.

Vse to je napravilo na vseh navzočih globok vtis. Jugoslavija je trpela in krvavela kakor menda sorazmerno nobena druga država.

tuacijo kjer obstoja vojna nevarnost in kjer je mogoče vojno odkloniti.

7. — Mi ne smemo smatrati zvrniti pozornost situaciji, kateri ogroža mir kot na nekakšno nasprotje naroda ali narodov, kateri znašajo odgovornost za tako situacijo.

Ameriški državni tajnik je v navedenih točkah podal precej svetla z ozirom na zunanjo politiko Združenih državah. Toda dokler državni tajnik z ene strani roti in poudarja stališče Združenih

držav kot stališče proti agresiji, njegov tajnik ne zahteva prav nič drugega, kakor večje število orožnikov, kateri bi branili mir in sigurnost v svetu. Prav zato ni nič čudnega, da je reakcionarno časopisje pozdravilo njegovo izjavo, ne kot stališče proti agresiji, ampak kot grožnjo Sovjetski Uniji. Najbrž da se bo moral državni tajnik sprijazniti z temeljitim izjavanjem čarterja Zedinjenih Narodov, ne po želji ameriškega velebiznisa, ampak želji in zahtevah kolonijalnih narodov.

Vstanovljen nov Odsek Zveze v Val D'Orju, Que.

Val D'Or: — Sporočam, da smo tukaj v Val D'Or-ju dne 17-2-t.l. sklicali vstanovni sestanek tujakšnih Slovencev in Slovenek. Moram reči, da je bil uspešen. Odzvalo se je 23 Slovencev, moških in ženskih skupaj.

Dnevni red našega sestanka je sledil:

1.) Volitev predsednika sestanka. Enoglasno je bil izvoljen, tov. Marko Ferderber, kateri odpre zborovanje s kratkim pozdravom na navzoče in eno minuto molka padlim borcem za svobodo domovine.

2.) Vpisovanje članstva.

3.) Volitev odbora in sicer: Predsednik, Anton Novak; Tajnik, Frank Meden; Blagajnik, Rudolf Lovšin; Štirje odborniki: John Gerdin, Pavel Štaudohar, Alojz Peček in Andrej Kovač.

Prosvetni odbor: Tilka Lovšin, Rose Kebe, Margaret Ferderbar in Marko Ferderbar.

4.) Plačevanje članarine in pristopnine ter od vsakega člana 15c. za nabavo odsekovih poslovnih knjig.

5.) Odločitev prostora in časa odsekovih sej. Sklenilo se je, da se bodo naše seje vršile pri J. Kebetu in sicer vsako prvo nedeljo v mesecu ob 2. uri popoldne.

Članstvo odseka je kakor sledi: Anton Novak, Frank Meden, Rudolf Lovšin, Feliks Peček, Andrej Kovač, Matija Meteš, Alojz Peček, Frank Princ, Jože Rauch, Paul Štaudohar, Janez Kebe, Edvard Lovšin, John Gerdin, John Belaj, Anton Sitar, Marko Ferderbar. Članice: Marija Kebe, Stefanija Lovšin, Rose Kebe, Marija Pešek, Barbara Princ, Tilka Lovšin in Margareta Ferderbar.

P.S. Ko sem že zaključil to pismo sta prišla še John Novak in George Ferderbar in želita pristojiti k našemu novo ustanovljenemu odseku Z. K. S.

Upamo pa, da bomo dobili še nekaj novih članov, ker ljudje so prišli k zavednosti na dokazila pisem svojcev iz stare domovine.

Frank Meden, tajnik.

DOL Z FAŠISTIČNIM REŽIMOM V ŠPANJI SO KLICI NARODOV V EVROPI

London, 3 marca. — Po celi Evropi se širijo demonstracije proti fašističnega režima generala Franka v Španiji, medtem ko diplomatični krogi opazujejo resno situacijo ob francoski-španski meji, kamor je Franko poslal večje število vojaštva z španskega Maroka.

Socialistična mladina v Bruslju, Belgiji, je naslovila protestno resolucijo proti ekzekuciji španskih republikancev, ter urgira na belgijsko vlado, da prekine diplomatične odnose z fašističnim režimom v Španiji.

V Bukarešti, Rumuniji so se vršila velika unijaska zborovanja v znaku proti Frankove Španije. O sličnih Anti-Franko demonstracijah, poročajo belgijskih radio, ki so se vršile minulih tednih v Jugoslaviji.

V prestolici Norveške, Oslu, 5000 dijakov iz univerz so demonstrirali zadnjo soboto v znaku solidarnosti z španskem narodom proti fašističnega režima, ki sta ga z bajoneti vzpostavila Hitler in Mussolini. Klicali so: "Dol z fašističnim režimom generalom Franka".

Moskovski radio komentirajo razvoj Anti-Franko demonstracij, pozdravljajo akcijo francoske vlade, kateri je kot znano zadnji petek zaprla meje in prekinila diplomatske odnose z fašističnim režimom.

Halifax proti neodvisnosti Indije

New York, 3 marca. — Velika Britanija ne more dati neodvisnosti Indiji dokler se ne vzpostavi odgovorno vlado, kateri bi bila pripravna prevzeti vso "odgovornost", pravi Earl Halifax. Ta izjava, ki jo je podal Halifax, vsebuje nič manj kot 3000 besed in je bila objavljena v publikaciji Foreign Policy Association's.

V tej izjavi nadalje poudarja, da je ne mogoče izročiti oblasti direktno indijski vladi zlasti tistim, kateri bi ne odobrvala vladanja vladarjev, ki so zmorni vladati. Dokler morejo ti vladarji vladati, Indija ne potrebuje svoje samovlade.

Tako meni Halifax, britski ambasador v Washingtonu. Kako se počuti indijski narod pod oblastjo dosedanjih vladarjev, je seveda drugo in postranko vprašanje za take, kateri žele zadržati svojo oblast.

mom v Španiji. Medtem citira članek, ki je bil priobčen v "Pravdi", rekoč: "Posamezni krogi" se prijateljsko ponašajo napram prizadevanju povrnitve španske mornarhije kot načinu za vzpostavitve "zapadnega bloka" evropskih narodov".

Fašistični diktator general Franko odgovarja na vse, češ da so za vse to odgovorni komunistični elementi. Kako drugače, naj bi sploh odgovoril zvesti hlapec Hitlerja in Musolinija, kot načelnika "rudečega strašila", za katero so evropski in svobodoljubni narodi plačali tako strašno ceno.

Komisija podala poročilo o ogleduštju

Ottawa — Komisija, kateri je imela nalogo izslediti vse podrobnosti o tkzv. ogleduštju, je podala uradno poročilo, kjer v zvezi z aktivnostjo o ogleduštju navaja imena štirih oseb, katere da so bile zapletene v tej aktivnosti. Te osebe obtožnica dolži, da se delate z nekaterimi sovjetskimi uradniki, kateri da so na ta način dobili gotove informacije.

Čudno, medtem ko so prvotna poročila trdila, da se v tej aferi nahaja 1,700 oseb, sedanje poročilo prinaša na dan imena štirih oseb in to: Mrs. Emma Wolkin, uradnica v departmentu za notranje zadeve, Edward Mazerall, električni inženir, Kathleen Mary Willsler, deputat registrarja v uradu britskega komišnerja in Kpt. Gordon Lunan, član komande za informacijsko službo.

V prihodnji izdaji priobčimo zgodovinski razglednik o Anti-Sovjetski kampanji zunanjih imperialističnih sil skozi zadnjih 28 let.

PROF. KRKONELL SE SMEŠI

Prof. Kironell je napisal obširen članek v "Toronto Telegram", v katerem poveljuje izdajalca Dražo Mihajloviča. Pravi da je slednji postal "žrtev" politične propagande, toda nedolžen in čist. Tako meni ta prof.

Toda vprašal naj bi Churchillovega sina, kateri je prvi od zunanjih častnikov razkril izdajalsko vlogo Mihajloviča. Menda ne bo trdil, da je Randolph Churchill postal komunist.

Šola v naši ljudski republiki Jugoslaviji mora biti izraz resničnega življenja, biti mora mladim ljudem tudi dom

S PRVE KONFERENCE LJUDSKE SREDNJOŠOLSKE MLADINE SLOVENIJE

Dne 29. XII. 1945 so se v Ljubljani zbrali delegati slovenskih srednjih šol, da pregledajo svoje dosedanje delo in si zarišejo smernice za delo v prihodnosti. V delovnem predsedstvu konference so bili tov. Vipotnik Janez, Kresović Mara, Bračič Mira, Košmrlj Drago in Bertonec Ivan. Po otvoritvi je sekretar Glavnega odbora ZMS tov. Vipotnik Janez podal referat. Med drugim je dejal:

Republika, ljudska oblast demokracija, velike pridobitve narodno osvobodilne borbe, ki stoji danes pred nami kot živa stvarnost, pomenijo utelešenje davnih stoletnih sanj, težnj in konkretnih nastopov našega ljudstva. Te pridobitve pomenijo vrhunec tistega napora, ki ga sestavljajo bodisi sijajno se prelivajoče misli o svobodi, o človeški in ljudski sreči v življenju znala prebiti izhod iz sanjarj in revolucionarni nastop junaških kmetov, a je zaradi neštehtih pomanjkivosti, izviraajočih na eni strani iz subjektivnih, na drugi pa iz objektivnih pogojev morala izveneti v prazno. Da pa

dosežeh cilj, ki si ga postaviš, je odločilne važnosti skladnost med mislijo, ki vključuje načrtnost, in zmogljivostjo, ker šele taka skladnost, ki jo z drugimi besedami predstavljajo naš subjektivni in objektivni pogoji, nudi tisto probno ljudsko silo, ki mora roditi uspeh. V takšni situaciji miselnosti jasnosti in borbene pripravljenosti se je znašlo naše ljudstvo leta 1941. Obe sestavini, tako miselnosti jasnosti kakor borbena pripravljenost ljudstva poganjata iz ekonomskih in drugih pogojev pri nas in v svetu. Nad vse jasno je seveda, da pridobitve narodno osvobodilne borbe niso nekaj samoraslega, ne pridejo same od sebe, marveč so tvorba zavestnega ohranjanja napa, ki ima svoje koronirane že v davnini, v izrazitejših nastopih našega ljudstva, v posameznih razdobjih naše zgodovine. Ta napor pa je zajel naše narode v celoti pred štirimi leti. Borba naših narodov v štirih letih, poslednjih, ki so nas še ločila od uresničenja naših starih težnj, pa je terjala ogromnega napora, ogromnih žrtve. Naše pridobitve rastejo danes iz dragocene krvi milijona in 700 tisoč naših najboljših ljudi. Vse te žrtve pa terjajo od slehernega poštenega državljanja, da z vso vneto utrjuje,

gradi, čuva in brani pridobitve naše borbe. Še prav posebno zahteva to ljudska oblast, demokracija, od mladega pokolenja, ki je tako sijajno zastavilo svojo kri, vse sile za njihovo oblikovanje.

Le tako, na tak način bo mladina veran naslednik tistih svojih mladih bratov in sester, ki so žrtvovali domovini brez pomisleka svojega življenja.

Zgodovina nam je že nudila objektivne pogoje, da v revolucionarnem poletu vržemo iz sebe breme duhovnega in gmotnega zatiranja, a manjkalo je nečesa, kar je za tak nastop nepogrešljive važnosti, manjkalo je vodnika. V velikem času odločitve leta 1941 pa je imelo naše ljudstvo vodnika, imelo je svojo Komunistično partijo. Partija predstavlja stranko najboljših, najsposobnejših, najborbenejših ljudi v naših narodih. Zaradi nepogrešljive analize družbenega dogajanja doma in v svetu pred vojno in v teku vojne in zaradi brezprimerne borbenosti je Partija na čelu naših narodov izšla zmagovita iz velikega spopada. In če je Partija tako sijajno vodila ljudstvo v štirih letih borbe, ima danes vso pravico, da uživa popolno zaupanje naših narodov, da bo tudi v dobi izgradnje in utrjevanja naše republike edina pravilno vodila ljudsko državo Jugoslavijo. To veliko nalogo vodstva terjaja in zahteva naše ljudstvo od Partije, to nalogo bo Par-

tija izvrševala tako sijajno kot je sijajno vodila ljudstvo v boju za republiko.

Ljudstvo v Jugoslaviji je dana v razpravo ustava FLRJ.

Jugoslovanski narodi nadaljujejo svojo začrtno pot. Dobili so z pravo registracijo dosežene stanja. Ustava je ogledalo in ustavo pravno registracijo dosežene narodne osvobodilne borbe, spremembe oblasti, spremembe v socialno gospodarski strukturi in spremembe v odnosu jugoslovanskih narodov.

Kaj je oblast? Oblast je sredstvo v rokah širokih ljudskih množic, s katerim ščitijo te množice svoje interese pred notranjimi in zunanjimi sovražniki. Gre zato, v čigavih rokah je to sredstvo. V stari Jugoslaviji je bila oblast v rokah peščice protiljudske gospode, ki je neusmiljeno izžemala delavno ljudstvo. Množice so že 1918. zahtevale demokracijo, namesto te so dobile Vidovdansko ustavo iz leta 1921, ki je udarila po osnovnih pravicah ljudstva. Stara Jugoslavija pa je šla še dalje proti ljudstvu, 6. januarja 1929. I. zaznamujemo pričetek odkritega fašističnega režima — diktature. Šele v narodno osvobodilni borbi je ljudstvo strgalo oblast gospodi in si jo prisvojilo. Oblast v stari Jugoslaviji je bila dobra za manjšino, a slaba za večino, in novi Jugoslaviji pa

je narobe, oblast je v službi ogromne večine prebivalstva. Seveda se s tem načinom upravljanja države ne strinjajo najrazličnejši fašistični elementi, sovražniki delovnega ljudstva, oduheri, špekulanti, črnoborževci itd. Proti njim naperja ljudstvo svojo trdo pest, njim stopa na prste. 6. člen osnutka ustave pravno potrjuje to dejansko stanje: v federativni ljudski republiki Jugoslaviji izvira vsa oblast iz ljudstva in pripada ljudstvu; člen 23. pa se glasi: Vsi državljani, ne glede na spol, narodnost, raso, veroizpoved, stopnjo izobrazbe in bivališča, ki so dopolnili 18. leto imajo pravico, da volijo in da so voljeni v vse organe državne oblasti.

Druga sprememba, ki jo je izvojevala narodna osvobodilna borba je sprememba v družbeno gospodarski ureditvi. Temelj gospodarstva, to so rude, naravni viri, banke, težka industrija, ki so bili prej last gospode, so prešli v ljudske roke. Na ta način je bil osnovan močan državni, ljudski socialistični sektor gospodarstva. Tovariš Kardeļ pravi: Očitno je, da se tu poraja socialistični sektor, ki bo v ognju prakse in v težkih bojih moral dokazati ne samo svoje življenske sposobnosti, temveč svoje prednosti v korist ljudstva.

S spremembo oblasti in gospodarstva je izvršena tudi sprememba (Nadaljevanje na 2 str.)

"EDINOST"

Published weekly at

206 Adelaide St. W., Toronto, Ontario,
by Edinost Publishing Proprietor
in Slovenian LanguageRegistered in the Registry Office for the City of Toronto
on the 25th day of June, 1942, as No. 47939 C. P.

EDINOST

Izhaja vsako sredo v slovenskem jeziku. Naslov lista:
206 Adelaide St. W. Toronto, Ontario.Dopisi brez podpisa se ne vpoštevajo. Rokopis nenarodnih
člankov in dopisov se ne vrača.

Resne razmere doma in v svetu

Potem ko je bila proglašena popolna in brezpogojna zmaga nad silami fašistične osi, nastalo je na splošno veselje in navdušenje svobodoljubnih ljudstev v svetu v splošnem. Vsak — najsi star ali mlad — je veselo klical zmago, katera je pomenila konec strašnega bremena, ljudskih in materialnih žrtev. Pomenila je nastop povojne dobe, katere je prvotni cilj odstraniti storjene napake v narodnih in mednarodnih ozirih, dati narodom popolno svobodo samoodločevanja o svoji usodi. In naposled pomenila je odstraniti socialno nepravilnost dvigniti splošni življenjski in gospodarski položaj na višjo stopnjo tako v domačih kakor tudi mednarodnih zadevah, da bi se tako omogočilo čim prej zaceliti težke in krvave rane zadobljene skozi vojno.

Zato je ogromna večina ljudstva tako zvesto izpolnjevala svoje naloge skozi vojno, da se čim prej zadobi zmago in povrne svet v normalno stanje k splošnemu napredku in progressu.

Medtem izgleda da so posamezni krogi popolnoma pozabili kaj vse so obetali za časa vojne. Pozabili so ne samo na dajatev večje in obsežnejše socialne pravičnosti, ampak istočasno na obigacije katere določa čarter Zedinjenih Narodov.

V mnogih ozirih se ponašajo gluhih ušes na zahteve delavcev, kateri zahtevajo večjo plačo, boljše delovne pogoje in večjo socialno zaščito v splošnem. Namesto priznanja njihovih opravičenih zahtev, posreduje policija, razbija piketne straže in tudi drugače terorizira stavkujoče delavce.

Kc pričamo takim razmeram na domačih tleh, nam bo seveda obnem bolj jasen pregled o nastalem nemiru v posameznih državah, kakor Egiptu, Indoneziji, Grčiji itd. Več kot očitno je to, da črna reakcija skuša prav sedaj pod vsako ceno povzročiti nepremostljivo situacijo med narodi v svetu, kako bi zadržala svojo oblast v posameznih državah.

Nobenega dvoma ni, da so take razmere daleč od tistih kričočih obetanj za časa vojne in posebno od resničnega upeljavanja določb čarterja Zedinjenih Narodov.

Da se spreči drzne namere črne reakcije, katera podkopava temelje narodnemu in mednarodnemu edinstvu, kooperaciji in sporazumu, je treba še močnejše okrepiti in oživiti narodno edinstvo, kot najmočnejšo oporo za dosego večje socialne pravičnosti ter kooperacijo in sporazum med narodi v svetu.

Našim rojakom v Kanadi

Ne najdemo dovolj besed, s katerimi bi izrazili presenečenje in veselje ob prejemu Vaših daril. Lepo je in veseli smo, da se nas spominjajo vse veje in vejice našega slovenskega naroda, ki so razkropljene po širnem svetu, s katerimi nas družijo ista pesem, ista govornica. Veseli nas, da ste se nas spomnili v teh trenutkih in se z nami radujete velikega dogodka — svobode.

Ko bi videl 80 razžarjenih obrazov, lesketajoče se oči ob pogledu na vse te dobrote, pa saj ni čudno; štiri dolga leta ni bilo nič kaj tako sladkega — same grenkobe. Pelin smo pili na Veliki petek 1941 leta, takrat, ko je ves ubogi milijon stisnjen med Karavanke in Kras, ki mu pravimo slovenski narod, nastopil dolgo Kalvarijo — pot trpljenja.

Planili so na nas, kot divje zveri z ognjem in mečem, nas ubijali in teptali, zbrisati so nas hoteli — dušo — slovensko dušo, so nam hoteli iztrgati iz prsi in nam dati za njo nadomestek, a se jim ni posrečilo. Takrat so dvignili zajedaki svoje glave in grizli vse, kar je bilo slovenskega. Naše ljude, učitelje, kmete, vzore slovenskega naroda, naša dekleta, naše fante so med sramotanjem vodili v ječe taborišča; ponižanje za ponižanjem trpljenje za trpljenjem — vse to je moral prestajati slovenski narod. Nemška "kultura" dvajsetega stoletja je slavila svojo zmago. Naše šole so zaprli, naše domove požgali, zbrisali slovenske napise, odpravili slovenska krajeva imena in brezbrzično ubijali nežne slovenske klice — niso jih ubili. Našo sveto zemljo so hoteli potujčiti, nataknili so ji krinko — toda ona je kriknila — in mi smo pristuhnili. Slišali smo klic naše zemlje, vsak utrip srca nam je pravil, da je ta zemlja naša in samo en obraz ima, ta je slovenski — in samo slovenski narod ima pravico do te zemlje.

Klicu naše zemlje so se odzvali naši najboljši fantje in mošnje — slovenski partizani so postavili zid — golih prsi proti železnemu tujeju. Niso štedili za najdragocenejšo, niti s svojo krvjo, da je ostala naša sveta, nedotakljiva, ki

nam je ne more nihče ukrasti, dokler bo po naših žilah tekla kri slovenska. Za domovino so se borili in krvavili, da so nas očuvali, ubranili, ko nas je tuječ hotel streljati v prah. Niso klonili, nikoli, niti v najtežjih trenutkih — zakaj? Vedeli so, da je pravica močnejša od vsega nasilja! Vedeli so, da se vsaka krivica maščuje, saj to je železen, neizprosen zakon — življenja.

V naših srcih pa je zagorela vera, ki je premagala celo smrt. Mi smo verovali — verovali smo v svobodo. Za njo smo se borili, za njo smo krvavili. Ko smo jo videli vzhajati, vso lepo mlado, je tekla kri. Kljub vsemu trpljenju in mukam štirih let nam je sijalo svetlo upanje: z nami stoji ves svobodoljubni svet na zahodu in vzhodu; z nami stojijo naši dragi rojaki v daljni tujini.

Svoboda — svoboden Maribor — si res še to ti naš slovenski Maribor? porušene hiše, podrtje šole, pokvarjeni mostovi, po ulicah pa stopajo ljudje, smehljaj na njih ustih, v obeh blešč — govornica je slovenska. Je to resnica ali so morda samo sanje? Res je! Tam vidiš skupino naših najmlajših pri delu, pri pospravljanju ruševin, zopet tu popravljajo mostove, tam prekrivajo hiše, ter je treba novih oken. Vse staro in mlado dela. Vse se obnavlja, vse se giblje — vsi za vse! Gledamo vse to in se zavedamo, da smo doma na slovenskih tleh, v svojem domu — svobodni gospodarji.

Težka je bila naša pot, v strmine se je vila, toda posijala nam je nova lepša, svetlejša doba — doba — v kateri si slovenski narod voli sam pravico in postavne. Izvolil si jo je, zakaj jasna je njegova misel, trdna in gotova je njegova pot! Posebno pa, ko vidimo, da mu pomagajo, se ga spominjajo, ga bodrijo na tej poti oni tam preko morja v Kanadi — so naši koraki temelj odločni in naša volja do življenja močnejša.

Slovenska mladina se tem potem še enkrat lepo zahvaljuje za darila in prosi ostanke nam zvesti in nas ne pozabite! Pristrčno Vas pozdravlja slovenska mladina iz Federativne Ljudske Republike Jugoslavije!

Šola v naši ljudski republiki Jugoslaviji mora biti izraz resničnega življenja, biti mora mladim ljudem dom

(Iz 1 strani)

ba zadrug. V stari Jugoslaviji so bile zadruge krinka spekulativnosti, bile so pod finančnim vplivom bank, različnih družb itd. Bile so naperjene proti ljudstvu. Nova Jugoslavija pozna samo eno zadružništvo, zadružništvo za ljudstvo, v korist ljudstva. Osnutek ustave dovoljuje privatno iniciativno v gospodarstvu, nikdar pa privatna iniciativa ne sme biti naperjena proti ljudstvu, v njegovo škodo.

Leta 1918 je delavec pričakoval od Jugoslavije osemurni delavnik in socialno zakonodajo, dobil je le obljube. Za kar je bil delavec opeharjen leta 1918, to mu je sedaj dala osvobodilna borba pod vodstvom Komunistične partije. Stoletne težnje kmetov po zemlji so se leta 1918 izoblikovale v zahtevo o razlastitvi veleposestniške in cerkvene zemlje, ki naj bi jo agrarna reforma vrnila ljudstvu. Toda reforma kralja Aleksandra je skopnela kot lanski sneg. Danes pa agrarna reforma ni na papirju, ampak je dejstvo. Tretja velika sprememba narodno osvobodilne borbe pa je do sledna rešitev nacionalnega vprašanja. V predprilski Jugoslaviji so vedno poudarjali, da je nacionalno vprašanje naših narodov opravljena zadeva, v resnici pa je hegemonistična srbska klika izžemala ljudstvo in zatirala narode. Res je ljudstvo že leta 1918, zahtevalo politično in nacionalno enakopravnost. Oboje je doseglo šele danes, v federativni ureditvi naše države.

Po naši ljudski ustavi se cerkev loči od države. V stari Jugoslaviji je igrala cerkev vlogo podpornika režimov, zato ni čudno, da se je v času velike borbe postavila na stran velikih škodljivcev, tako domačih kakor tujih. Odločilno vlogo je igrala prej cerkev tudi pri izobraževanju ljudstva. V starih šolah je prevladoval njen vpliv. Zato je znanost, ki so jo podajali na naših učnih zavodih, na eni strani temeljito šepala na resničnost, na drugi strani pa je ustvarjala protiljudsko inteligenco. Zaradi vsega tega pomeni ločitev cerkve od države in šole velik demokratični korak; prvič jamči, da bo nova šola resničen odsev pravega življenja in drugič ščiti čistost cerkve.

Iz situacije v kakršni smo danes, izvirajo nove velike naloge. V množice je treba uvesti zavest, da ustava ni nekaj, kar bi se porodilo mimo njihove volje, marveč da je ustava stvar ljudstva, stvar množice, saj jo je ljudstvo pisalo s svojo srčno krvjo. Če bo ta zavest resnično živa v ljudskih množicah, bodo množice sposobne za nov polet in revolucionarnost. Množicam je treba nakazati perspektivo jutrišnjega dne, kajti slehernemu mora biti jasno, kako velike pravne možnosti zajema ustava za naš nadaljnji razvoj.

Vedeti pa je treba vsakemu državljanu, da obstajajo pri nas še globoka družbena protislovja; pred temi protislovji ne sme nihče zapirati oči. Sleherni zdrav človek se mora zavedati, da imamo v novi domovini še mnogo sovražnikov, ki strežejo po pridobitvah narodno osvobodilne borbe, zato bodimo budni, njim napovemo boj. Kdor koli bi skušal uspati v svetlo upanje: z nami stoji ves svobodoljubni svet na zahodu in vzhodu; z nami stojijo naši dragi rojaki v daljni tujini.

Svoboda — svoboden Maribor — si res še to ti naš slovenski Maribor? porušene hiše, podrtje šole, pokvarjeni mostovi, po ulicah pa stopajo ljudje, smehljaj na njih ustih, v obeh blešč — govornica je slovenska. Je to resnica ali so morda samo sanje? Res je! Tam vidiš skupino naših najmlajših pri delu, pri pospravljanju ruševin, zopet tu popravljajo mostove, tam prekrivajo hiše, ter je treba novih oken. Vse staro in mlado dela. Vse se obnavlja, vse se giblje — vsi za vse! Gledamo vse to in se zavedamo, da smo doma na slovenskih tleh, v svojem domu — svobodni gospodarji.

Težka je bila naša pot, v strmine se je vila, toda posijala nam je nova lepša, svetlejša doba — doba — v kateri si slovenski narod voli sam pravico in postavne. Izvolil si jo je, zakaj jasna je njegova misel, trdna in gotova je njegova pot! Posebno pa, ko vidimo, da mu pomagajo, se ga spominjajo, ga bodrijo na tej poti oni tam preko morja v Kanadi — so naši koraki temelj odločni in naša volja do življenja močnejša.

Slovenska mladina se tem potem še enkrat lepo zahvaljuje za darila in prosi ostanke nam zvesti in nas ne pozabite! Pristrčno Vas pozdravlja slovenska mladina iz Federativne Ljudske Republike Jugoslavije!

državi? S svojo udeležbo v veliki vojni, ko je prva zagrabila za partizansko puško, s svojim prispevkom pri obnovi, ki je prva prišla za kramp in lopato, si je mladina pridobila pravico, ki ji omogoča, da bo v bodoče tako zaradi svoje zmogljivosti kakor zaradi svoje predanosti domovini stala pri zgradnji novega življenja na prvem mestu. Priborjenih pravic, ki obsegajo enakopravnost, svobodo, volilno pravico se mora naša mladina v polni meri zavedati, kajti čim globlje v zavest ji proniknejo te pridobitve, tem globlje in temeljiteje se bo mladina zavedala svojih dolžnosti, ki nujno izvirajo iz takšne prekaljene in pogloble zavesti. Ta zavest ji bo narekovala, da ne sme obstati na pol poti, ampak da je treba iti naprej s tisto smelostjo, ki ni le atribut mladosti, ampak tudi atribut naprednega razuma. Na svoji smeli, naravnost začetni poti mora mladina brezobzirno podirati vse, kar bi se kvarnega zadrževalo v rast našega državnega in družabnega življenja. Uspešno odpravljaje vsega nepravilnega in gnilega bo stopnjevalo samozavest

naše mladine, ki bo preraščala v stvarjalno revolucionarnost. Pri tem revolucionarno stopnjevanem delovanju mladine zavzema brez dvoma prvo mesto delavska in inteligenčna mladina. Pogledimo delovanje te poslednje! Priznajmo, da vozijo naše šole še precej po starih tirnicah. Srednješolska mladina je vse premalo aktivizirana, v njenih vrstah se še vedno skrivajo fašistični dijaki. Vzemimo primer ljubljanskega učiteljskega. Ali naj nam pošteni mladinci in mladinke mirno sedijo zraven tistih, ki so še pred nedavnim vršili po šolah denunciacije, ki so krivi trpljenja in smrti premnogih dijakov in profesorjev, katere so spravili v taborišča? Ali naj gledajo poleg sebe tiste, ki so vsa ta leta delali proti ljudstvu? Ne! Pošteni mladinci so se uprli temu, v demonstracijah so zahtevali razčiščenja, nova nostrifikacijska komisija pa je 50 im prepovedala obisk pouka. Nesramne mlade fašiste bomo našli na vsaki šoli, povsod se jih še nekaj skriva. Kako dolgo bodo še takšni fašistični banditi zlobrabljali našo potrpež-

ljivost? Ali ni bil primer ljubljanskega učiteljskega dovolj dobra lekcija? Če jim ta primer ne zadostuje, potem jim povemo, da imamo pred seboj dobro, jasno zahtevano pot. Hočemo dosledno in brezkompromisno očistiti naše šole vseh fašističnih ostankov. Naš dolg do padlih borcev, naša zahteva po novih, pravih šolah, naše težko preizkušeno ljudstvo pričakuje in hoče to od nas. Nova inteligenca ne sme biti in ne bo nikoli vzgojena v starem duhu. Zato, tovariši, takoj pričnimo z energičnim čiščenjem vseh naših šol. V demonstracijah zahtevamo revizijo dela nostrifikacijskih komisij, pomagamo jim in kontroliramo delo teh komisij, ki mora biti pošteno in dobro, izbirajmo za te komisije podatke o propadlih fašističnih dijakih. Od naših ljudskih oblasti pa hočemo, da izvrše upravičene zahteve dijakov.

Kako pa je s profesorji? Velika večina jih je, ki bi jih lahko uvrstili v vrste takšnih vzgojiteljev, kot jih danes moramo imeti. Njihov iskreni trud, da bi čim hitreje in čim bolj vršili svojo težko dožnost najprisrčnejše po-

bodi tisočletne krivice, jo danes veže še trdneje in odločnejše v obrambi tvojih priborjenih njenih pravic. Danes, ko so ustvarjeni vsi pogoji, da postane souterjavale narodne sreče in svobode, njen obraz je vesel, je ljubezven, a zato obenem resen pri vsaki malenkosti, da je varčna, da pazi in čuva svoje svete pridobitve.

Slovensko ženo odlikuje danes njena borbenost, njena zavest in njena vztrajnost, kakor vse odlikuje žene velike sovjetske Zveze,

Naša odločna osvobodilna borba je morala nujno vplivati na preoblikovanje našega narodnega značaja. V vsej zgodovini smo bili narod hlapcev, danes pa je drugače. Postali smo narod borcev in herojev. Ali je slovenska žena postala v teh štirih letih res nov človek?

Slovenska žena je to s svojimi dejanji dokazala. Dokazale so to številne borke, ki so prvič v slovenski zgodovini postale vojaki. Te žene — vojaki prezirajo nevarnost in smrt, stavlajo na kocko svoje zdravje. Junaške bolničarke so tvegale svoje življenje, kako so našli izseljenci vse to pri spevali, kako se aktivisti Sveta se trudili da je bil skupni uspeh večji. Prispevali so rade volje in s preprčanostjo lahko rečemo tudi, da bodejo enako v bodoče prispevali svoj dar v znak hvaležnosti in priznanja svojim bratom in sestram v stari domovini, kateri so krvavili skori štiriletno vojno in si priborili svoje svobodno enakopravnost. Vse to ste slišali v poročilu br. Gl. tajnika, katero na poljuden način analizira težkoče in napore, ki jih je moral Svet premagati, da je uspel z svojim plemenitim delom in vsaj deloma nudil pomoč narodom nove svobodne Jugoslavije.

Za preteklo leto od 31 januarja 1945 do 31 decembra 1945 leta, smo vsega skupaj prejeli \$134.753.39. Le radi informacija omenjam, da smo v januarju tg. leta prejeli \$18.645.35, ali pa vsega skupaj za omenjeno dobo \$387.706.58. Z drugimi besedami kakor je br. tajnik omenil, naši finančni dohodki so se primaknili k vsoti okrog \$400.000.00.

Lansko leto smo izdali za pomožne svrhe narodov Jugoslavije, \$99.594.80 od katere vsote \$51.500.00 je vporabljeno na opremo otročje bolnišnice, preostalih \$48.094.80 za razno blago in medicinske potrebščine, nabavljeno tukaj v Kanadi.

Le radi pojasnila navajam, da smo vsega skupaj do danes potrošili vsoto \$321.760.52, od katere vsote je poslano za bolnišnico in medicinske potrebščine Rdečemu križu Jugoslavije v vsoti \$146.500.00, a preostalih \$175.260.52 za razne potrebščine tukaj. Naši administrativni stroški znašajo za to dobo, kar vključuje plače uradnikov v Gl. Uradu, opremo, pošne stroške, najemnina Ureda, telefona in telegrami: skupaj \$4.293.89. Potrošili smo vsoto \$1.252.57 za razna potovanja v zvezi z zbiranjem in odpošiljanjem zbrane pomoči. Imeli smo pa še nadaljnje manjše izdatke v vsoti \$1.151.39, to je za znake, filme, dopisnice, li-

Slovenska žena - zidar ljudske oblasti

ter drugih demokratičnih državah. Prav zato je 8 marec letošnje leto tem večjega pomena, ker slovenska žena je privratak v svoji povesti dosegla tisto pravičnost, katera jo postavlja kot svobodno in enakopravno članico v človeški družbi. Ona je zavrgla vzgojo pohlevnosti in ponižavanja in se dvignila v novi vzgoji na vidno mesto, katera ji določa vse pravice.

Z tem postaja resnično zidar prave ljudske oblasti.

Poročilo glagajnika Sveta

Glavni blagajnik Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, Jože Petric, je podal na seji glavnega odbora Sveta naslednje poročilo:

Dragi bratje in sestre! Pred seboj imate tiskano poročilo uradnega računovodje, katero vam kaže koliko smo za preteklo leto izdali iz blagajne, kakor tudi od samega začetka našega poslovanja od aprila meseca 1944 leta.

Seveda v zvezi z tem računom, bi lahko dodali obširnejšo razlago, kako so našli izseljenci vse to pri spevali, kako se aktivisti Sveta se trudili da je bil skupni uspeh večji. Prispevali so rade volje in s preprčanostjo lahko rečemo tudi, da bodejo enako v bodoče prispevali svoj dar v znak hvaležnosti in priznanja svojim bratom in sestram v stari domovini, kateri so krvavili skori štiriletno vojno in si priborili svoje svobodno enakopravnost. Vse to ste slišali v poročilu br. Gl. tajnika, katero na poljuden način analizira težkoče in napore, ki jih je moral Svet premagati, da je uspel z svojim plemenitim delom in vsaj deloma nudil pomoč narodom nove svobodne Jugoslavije.

Za preteklo leto od 31 januarja 1945 do 31 decembra 1945 leta, smo vsega skupaj prejeli \$134.753.39. Le radi informacija omenjam, da smo v januarju tg. leta prejeli \$18.645.35, ali pa vsega skupaj za omenjeno dobo \$387.706.58. Z drugimi besedami kakor je br. tajnik omenil, naši finančni dohodki so se primaknili k vsoti okrog \$400.000.00.

Lansko leto smo izdali za pomožne svrhe narodov Jugoslavije, \$99.594.80 od katere vsote \$51.500.00 je vporabljeno na opremo otročje bolnišnice, preostalih \$48.094.80 za razno blago in medicinske potrebščine, nabavljeno tukaj v Kanadi.

Le radi pojasnila navajam, da smo vsega skupaj do danes potrošili vsoto \$321.760.52, od katere vsote je poslano za bolnišnico in medicinske potrebščine Rdečemu križu Jugoslavije v vsoti \$146.500.00, a preostalih \$175.260.52 za razne potrebščine tukaj. Naši administrativni stroški znašajo za to dobo, kar vključuje plače uradnikov v Gl. Uradu, opremo, pošne stroške, najemnina Ureda, telefona in telegrami: skupaj \$4.293.89. Potrošili smo vsoto \$1.252.57 za razna potovanja v zvezi z zbiranjem in odpošiljanjem zbrane pomoči. Imeli smo pa še nadaljnje manjše izdatke v vsoti \$1.151.39, to je za znake, filme, dopisnice, li-

ter drugih demokratičnih državah. Prav zato je 8 marec letošnje leto tem večjega pomena, ker slovenska žena je privratak v svoji povesti dosegla tisto pravičnost, katera jo postavlja kot svobodno in enakopravno članico v človeški družbi. Ona je zavrgla vzgojo pohlevnosti in ponižavanja in se dvignila v novi vzgoji na vidno mesto, katera ji določa vse pravice.

Z tem postaja resnično zidar prave ljudske oblasti.

Glavni blagajnik Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, Jože Petric, je podal na seji glavnega odbora Sveta naslednje poročilo:

Dragi bratje in sestre! Pred seboj imate tiskano poročilo uradnega računovodje, katero vam kaže koliko smo za preteklo leto izdali iz blagajne, kakor tudi od samega začetka našega poslovanja od aprila meseca 1944 leta.

Seveda v zvezi z tem računom, bi lahko dodali obširnejšo razlago, kako so našli izseljenci vse to pri spevali, kako se aktivisti Sveta se trudili da je bil skupni uspeh večji. Prispevali so rade volje in s preprčanostjo lahko rečemo tudi, da bodejo enako v bodoče prispevali svoj dar v znak hvaležnosti in priznanja svojim bratom in sestram v stari domovini, kateri so krvavili skori štiriletno vojno in si priborili svoje svobodno enakopravnost. Vse to ste slišali v poročilu br. Gl. tajnika, katero na poljuden način analizira težkoče in napore, ki jih je moral Svet premagati, da je uspel z svojim plemenitim delom in vsaj deloma nudil pomoč narodom nove svobodne Jugoslavije.

Za preteklo leto od 31 januarja 1945 do 31 decembra 1945 leta, smo vsega skupaj prejeli \$134.753.39. Le radi informacija omenjam, da smo v januarju tg. leta prejeli \$18.645.35, ali pa vsega skupaj za omenjeno dobo \$387.706.58. Z drugimi besedami kakor je br. tajnik omenil, naši finančni dohodki so se primaknili k vsoti okrog \$400.000.00.

Lansko leto smo izdali za pomožne svrhe narodov Jugoslavije, \$99.594.80 od katere vsote \$51.500.00 je vporabljeno na opremo otročje bolnišnice, preostalih \$48.094.80 za razno blago in medicinske potrebščine, nabavljeno tukaj v Kanadi.

Le radi pojasnila navajam, da smo vsega skupaj do danes potrošili vsoto \$321.760.52, od katere vsote je poslano za bolnišnico in medicinske potrebščine Rdečemu križu Jugoslavije v vsoti \$146.500.00, a preostalih \$175.260.52 za razne potrebščine tukaj. Naši administrativni stroški znašajo za to dobo, kar vključuje plače uradnikov v Gl. Uradu, opremo, pošne stroške, najemnina Ureda, telefona in telegrami: skupaj \$4.293.89. Potrošili smo vsoto \$1.252.57 za razna potovanja v zvezi z zbiranjem in odpošiljanjem zbrane pomoči. Imeli smo pa še nadaljnje manjše izdatke v vsoti \$1.151.39, to je za znake, filme, dopisnice, li-

zdravljamo. Mladina pozna te profesorje in lahko so prepričani da jim ne bo nikoli nevaležna za njihovo požrtvovalno delo. Na vsaki šoli pa je še nekaj takih vzgojiteljev, ki hočejo učiti po starem. Nova progressivna linija vzgoje jim ne diši. Do srednješolske mladinske organizacije imajo odklonilen odnos, v njej vidijo nekakšen policijski aparat, naperjen proti njim, profesorjem. Ne pride jim na misel, da bi kdaj čitali mladinske časopise, da bi se poglabili v USAOJ, v ZMS. Tudi te poznamo in vemo za njihovo, v sedanjih prilikah nekoliko čudno delo. Vemo, da je direktor Mavčec v Murski Soboti izjavil materne besede profesorju Madžaroncu, ko ga je prosila, naj jo sprejme v šolo: Sedaj ni ugodno vzdusje, da bi zapisal v šolo, ker baš takšne dijake in dijakinje izključujejo iz šol. Počakajte nekoliko, da se revolucionarni dijaki malo pomirijo, potem pa se pridite in jo bomo sprejeli v šolo. E, gospod Mavčec, žedno pokroviteljstvo uganjate, pa ste se zmotili, tole neugodno vzdusje bo postalo neprijetno celo vam, gospod direktor.

S takimi reakcijami ne pride mo nikamor. Hočemo, da grede naši profesorji roko v roki z življenjem, ki se razvija okrog njih, hočemo, da predavajo profesorji v skladu z živimi idejami, ki prevajajo danes ogromno večino našega ljudstva, da predavajo v progressivnem duhu. Če kdo misli še vedno po starem, hoče nadaljevati po reakcionarnih tirnicah, mu povemo, da bodo dijaki začeli zapuščati njegova predavanja in bodo zahtevali, da ga odstranijo iz profesorske službe. Naše stališče je: bolje nič pouka kot pouk v reakcionarnem duhu.

Naša parola bodi: vse fašiste ven iz naših šol in istočasno hočemo še bolj discipliniranega, še pridnejšega dijaka. Naša šola v mladi republiki Jugoslaviji mora biti odsev resničnega življenja, biti mora mladim ljudem tudi dom. Iz poštenosti in tovarištva se ustvarja enotnost, ki jo moramo vedno bolj utrjevati. Ustvariti moramo zdrav, pravičen odnos, ki naj veže profesorje dijake in starše, ki naj mladega človeka pravilno uvrsti v najširše družbeno in politično življenje. Vsak dijak se mora zavedati odgovornosti, študirati mora zato, da bo svoje znanje predajal širokim ljudskim množicam. Tako bo zrasla iz naše mladine prava ljudska inteligenca, ki jo bo poleg zdravih, naprednih vzgojiteljev ter dobre domače rodilniške vzgoje morala oblikovati tudi srednješolska mladinska organizacija, v kateri so na stežaj odprta vrata slehernemu dijaku, slehernemu mladincu, ki ga ni okužil fašizem.

RAD BI ZVEDEL

Za mojega prijatelja Tomaža Siroj. Tukaj imam namreč eno važno pismo za njega od njegovega strica iz starega kraja. Če kateri ve za njegov naslov ali bo pa morda sam čital ta oglas, naj se oglasi na spodaj navedeni naslov.

John Krašovec,
18 James Ave.,
Timmins, Ont.

Resolucija katera se tiče dela na lokalni podlagi

"Vijčec" ali Svet Kanadskih Južnih Slovanov, je pri svojem delu za pomoč narodom Jugoslavije, vodeno z resnico, da kot posledica vojne in narodno-osvobodilne borbe so, trpeli vsi deli in vsi narodi Jugoslavije in da se radi tega nabrana pomoč ne more nameniti samo za eden kraj ali narod, ampak da se pošlje narodni oblasti v Jugoslavijo, da se deli na principu potrebe. Do sedaj je pomoč katero je poslal S. K. J. S. bila deljena po Rudečem križu Jugoslavije v vseh šestih narodnih federalnih republikah. Delo in aktivnost S. K. J. S. bo tudi se v bodoče usmerjena na teh principih.

Med tem so pa tudi skupine naših izseljencev kateri žele poslati pomoč izključno za svoje mesto in te skupine se obračajo na S. K. J. S., da bi svoje delo vskladili z delom S. K. J. S. — Glavni odbor S. K. J. S. daje sledeče odloke: 1.) S. K. J. S. bo takim skupinam prožil sodelovanje na ta način, da bo prejel take prispevke, ter jih vpisal kot posebni fond oddan S. K. J. S. v varstvo, a nabrani denar pošiljal po mogočnosti kamor bodo prilagatelji odredili.

2.) S. K. J. S. bo sprejemal prispevke samo za take fonde, kateri so namenjeni za skupno pomoč enega mesta ali kraja, kakor na primer grajenje šole, domov ali kake druge kulture ustanove, industrijskega ali zadržnega podjetja, kateri je na splošno korist za narod dotičnega mesta ali kraja.

3.) Vse nabirne akcije za take svrhe morajo biti omenjene na izseljenec dotičnega mesta ali bližnje okolice; ne morejo podzvzeti nabirne akcije splošnega značaja, katere bi angažirale celotno organizacijo S. K. J. S. in jo ovirale v njenem delu in podvzetju. Iz tega razloga, nobena nabirna akcija ne sme biti podvzeta brez potrebne posvetovanja in sporazuma z S. K. J. S.

4.) S stališča v pričetku navedenih principov v tej resoluciji, SKJS ima pravno od vseh takih lokalnih fondov prenesti v svoj fond za splošno pomoč eden del nabranega denarja, in to; od fonda do 1.000 dolarjev 10%, a preko te vsote, eno četrtino. 5.) Kar se tiče blaga, obleke in podobno, tako delo spada izključno v delokrog nalogam samega S. K. J. S.

Proslavimo mednarodni ženski dan

Je že dolgo let odkar sem se prvič vdeležila proslave mednarodnega praznika, osmega marca. Takrat sem še seveda malo ali pa skoraj nič vedela o velikem pomenu tega mednarodnega praznika, katerega je slavilo napredno delavstvo po celem svetu in pred vsem žene — delavke.

Pozneje sem tudi sama se začela zavedati svojega položaja prvič kot mati in drugič kot delavka. Največjo pomoč, ki sem jo v tem oziru dobila, je bila delavska literatura in delavski tisk. Seveda veliko časopisje in celi kupi raznih tiskanih brošur in knjige, ne posvečajo temu prazniku tisto važnost, kakor v resnici zasluži. Bolj in bolj se bavijo z povsem navadnimi stvarmi, kot reklamo, pripovedkah ter raznih bajkah. O stvarnosti življenja in zlasti problemih delavk jako malo dobimo izven delavskega tiska v takih publikacijah.

Osmi marec je torej praznik žene celega sveta! Osmi marec je po svojem zgodovinskem in dejanskem pomenu enak pomenu svobodnih in enakopravnih žena v Sovjetski Zvezi ali pa Jugoslaviji, kjer so žene dejansko svobodne in enakopravne.

Toraj tukaj se gre za praznovanje praznika, kateri po spolu in cilju veže enako žene celega sveta. Zadnja vojna je stokrat opravičila ta pomen prvič vsled dejstva, da so žene igrale zelo važno vlogo na domači fronti in drugič, da so igrale enako važno vlogo na bojni fronti. Sto in sto bork je skozi zadnjo vojno pokazale, da znajo ravnati prav tako dobro, skrbno in marljivo z orožjem, kakor doma v kuhinji. Še posebej se je njihova vloga odlikovala na bojnem polju pri reševanju sto in sto življenj svojih tovarišev, katerim so obvezovalce teže rane, jih spravile na varno in jih tako rešile v mnogih slučajih smrti.

Osmi marec sem prepričana, da na poseben način praznovan v novi svobodni Jugoslaviji. To pa ne samo radi tega, ker vlada pravnim orodjem, stroji in potrebščinam, da bi nastopila delo kjerkoli bi bilo najpotrebneje. Enako tudi za vse ostale skupine. Orodje in stroje bi bilo treba nabaviti tukaj v Kanadi, a v to svrhu bi bilo potrebno, da vsaki član skupine prispeva primerno vsoto denarja. Tako delavska skupina bi odšla v Jugoslavijo na temelju sporazuma z vlado, kateri bi obsegal ne samo vprašanje, kaj bo skupina delala in pod kakšnimi pogoji, kako dolgo, ampak tudi vprašanja zavarovanja ulog, posameznih članov, za stroje i. t. d.

Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, daje ta priporočila na osnovi lastnega predvidevanja, kako bi bilo potrebno organizirati grupe. No, vsa ta vprašanja bodo morale rešavati grupe same naravnost z Jugoslovanskimi oblastmi.

To pa seveda ne pomeni, da se bodo mogli vrniti samo oni izseljenci, kateri so voljni pristopiti v delavske ali združne grupe. Mi smo prepričani, da ne bo, od strani L. F. R. Jugoslavije nikake diskriminacije, ampak, da bo dana možnost za povratek vsem onim kateri to želijo.

Seveda vsaki oni izseljenec, kateri opazuje ekonomski položaj v Jugoslaviji in kateri se zaveda svojih dolžnosti in nalog se bo strinjal, da je odhod v organiziranih skupinah, za začetek, ugodnejši in povoljniji za vsakega, kolikor za državo, toliko za poedince.

Še o zločinih pri Preserju

A. Kovach iz Val D'Ora je prejel zelo zanimivo pismo od svoje sestre Angele iz starega kraja. Vsebinsko bo gotovo zanimala rojake širom Kanade. Glasi se: Moj preljubi brat!

Po končani vojni sem ti že dvakrat pisala. Takrat sem pisala kratko, najvažnejše. Danes bom pisala obširnejše.

Dosti časa je minilo od kar smo si mogli pisati. Sedaj pa so zasilni zopet lepši dnevi, ko se moremo pomeniti odkrito in svobodno.

no. Kako smo prebili te težke čase tu doma? — Vojna je zatekla starše, Ivana, Ivanka in Julko doma. Franco pri svoji družini. Mene z družino v Dobropoljah in Toneta v vojski. Ranjen je bil v nogi in zajet od Madžarov. Posrečilo se mu je po 14. dneh ujetništva pobegniti. Šel je peš iz Subotice do Zagreba. Na to z vlakom do doma, kamor je prišel v maju 1941. Vsi smo bili srečni da se je vrnil.

Prvo leto italijanske okupacije je še šlo, čeprav smo imeli nič koliko preiskav doma — tja do Božiča. Potem so se začele aratacije na veliko. 7-1-1942 zvečer so prišli po noči, po Toneta in še 4 druge, češ, da so organizatorji upora. Vlekli so jih v Ljubljano v sodniške zapore. Do njih ni mogel nihče. Ko so jih izpustili, so zagrozili Tonetu, da odgovarja z glavo za vsako, za nje, nepravdo dejanje. V začetku maja je odšel v gozdove s svojo četo. Na njegovo glavo so razpisali 10.000 dinarjev nagrade. Koncem maja so pobili lahki nekaj moških v Kanadiku. Drugi so odšli v gozdove in se potem vrnil. Takrat nekako so šli tudi Preserci gori in se tudi potem vrnil. Naši so ostali razen mame in Ivanke. Ivan in Julka sta se pridružila borcem. Oče je ostal še kakšen mesec pri njih, potem ni mogel več. Bil je prestar. Ob italijanski ofenzivi 16. 7. 42 so pridrli Lahi k nam. Nagnali mamo in Ivanka iz hiše. Prinesli slame in zažgali. Enako ono poslopje kjer je bila konjska štala. Komaj so rešili konje. Živina je bila k sreči na paši. Kar niso zažgali so pokradli. Tako, da jim je ostalo golo življenje in cunje na njih. Pa kaj to, najhujše je bilo to ker nismo mogli dati jesti našim dragim, ki so stradali po gozdovih, preganjani povsod. Nas so pa tudi zaničevali in psovali s psi in volkovi. Svak Jože je bil eno leto v internaciji na Rabu. Moj mož v zaporu in na prisilnem delu. Kako srečni smo bili. Kadar smo se mogli sniti z našimi dragimi. Radi tujca bi že šlo kako, da ni bilo domačih izdajalcev. Ti so bili grozni. Julka in Ivan sta od početka prihajala včasih domov. Seveda na skrivaj, ponoči v visokem snegu. Tone je prišel samo enkrat. Kot psom, so jim morali nositi mamo in Ivana hrane v kozolec pa v Knečko in,

Matu in oče A. Kovach-a

no. Kako smo prebili te težke čase tu doma? — Vojna je zatekla starše, Ivana, Ivanka in Julko doma. Franco pri svoji družini. Mene z družino v Dobropoljah in Toneta v vojski. Ranjen je bil v nogi in zajet od Madžarov. Posrečilo se mu je po 14. dneh ujetništva pobegniti. Šel je peš iz Subotice do Zagreba. Na to z vlakom do doma, kamor je prišel v maju 1941. Vsi smo bili srečni da se je vrnil.

Prvo leto italijanske okupacije je še šlo, čeprav smo imeli nič koliko preiskav doma — tja do Božiča. Potem so se začele aratacije na veliko. 7-1-1942 zvečer so prišli po noči, po Toneta in še 4 druge, češ, da so organizatorji upora. Vlekli so jih v Ljubljano v sodniške zapore. Do njih ni mogel nihče. Ko so jih izpustili, so zagrozili Tonetu, da odgovarja z glavo za vsako, za nje, nepravdo dejanje. V začetku maja je odšel v gozdove s svojo četo. Na njegovo glavo so razpisali 10.000 dinarjev nagrade. Koncem maja so pobili lahki nekaj moških v Kanadiku. Drugi so odšli v gozdove in se potem vrnil. Takrat nekako so šli tudi Preserci gori in se tudi potem vrnil. Naši so ostali razen mame in Ivanke. Ivan in Julka sta se pridružila borcem. Oče je ostal še kakšen mesec pri njih, potem ni mogel več. Bil je prestar. Ob italijanski ofenzivi 16. 7. 42 so pridrli Lahi k nam. Nagnali mamo in Ivanka iz hiše. Prinesli slame in zažgali. Enako ono poslopje kjer je bila konjska štala. Komaj so rešili konje. Živina je bila k sreči na paši. Kar niso zažgali so pokradli. Tako, da jim je ostalo golo življenje in cunje na njih. Pa kaj to, najhujše je bilo to ker nismo mogli dati jesti našim dragim, ki so stradali po gozdovih, preganjani povsod. Nas so pa tudi zaničevali in psovali s psi in volkovi. Svak Jože je bil eno leto v internaciji na Rabu. Moj mož v zaporu in na prisilnem delu. Kako srečni smo bili. Kadar smo se mogli sniti z našimi dragimi. Radi tujca bi že šlo kako, da ni bilo domačih izdajalcev. Ti so bili grozni. Julka in Ivan sta od početka prihajala včasih domov. Seveda na skrivaj, ponoči v visokem snegu. Tone je prišel samo enkrat. Kot psom, so jim morali nositi mamo in Ivana hrane v kozolec pa v Knečko in,

skem pomenu enak pomenu svobodnih in enakopravnih žena v Sovjetski Zvezi ali pa Jugoslaviji, kjer so žene dejansko svobodne in enakopravne.

Toraj tukaj se gre za praznovanje praznika, kateri po spolu in cilju veže enako žene celega sveta. Zadnja vojna je stokrat opravičila ta pomen prvič vsled dejstva, da so žene igrale zelo važno vlogo na domači fronti in drugič, da so igrale enako važno vlogo na bojni fronti. Sto in sto bork je skozi zadnjo vojno pokazale, da znajo ravnati prav tako dobro, skrbno in marljivo z orožjem, kakor doma v kuhinji. Še posebej se je njihova vloga odlikovala na bojnem polju pri reševanju sto in sto življenj svojih tovarišev, katerim so obvezovalce teže rane, jih spravile na varno in jih tako rešile v mnogih slučajih smrti.

Osmi marec sem prepričana, da na poseben način praznovan v novi svobodni Jugoslaviji. To pa ne samo radi tega, ker vlada pravnim orodjem, stroji in potrebščinam, da bi nastopila delo kjerkoli bi bilo najpotrebneje. Enako tudi za vse ostale skupine. Orodje in stroje bi bilo treba nabaviti tukaj v Kanadi, a v to svrhu bi bilo potrebno, da vsaki član skupine prispeva primerno vsoto denarja. Tako delavska skupina bi odšla v Jugoslavijo na temelju sporazuma z vlado, kateri bi obsegal ne samo vprašanje, kaj bo skupina delala in pod kakšnimi pogoji, kako dolgo, ampak tudi vprašanja zavarovanja ulog, posameznih članov, za stroje i. t. d.

Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, daje ta priporočila na osnovi lastnega predvidevanja, kako bi bilo potrebno organizirati grupe. No, vsa ta vprašanja bodo morale rešavati grupe same naravnost z Jugoslovanskimi oblastmi.

To pa seveda ne pomeni, da se bodo mogli vrniti samo oni izseljenci, kateri so voljni pristopiti v delavske ali združne grupe. Mi smo prepričani, da ne bo, od strani L. F. R. Jugoslavije nikake diskriminacije, ampak, da bo dana možnost za povratek vsem onim kateri to želijo.

Seveda vsaki oni izseljenec, kateri opazuje ekonomski položaj v Jugoslaviji in kateri se zaveda svojih dolžnosti in nalog se bo strinjal, da je odhod v organiziranih skupinah, za začetek, ugodnejši in povoljniji za vsakega, kolikor za državo, toliko za poedince.

Svetu Kanadskih Južnih Slovanov se je do sedaj obrnilo stotine priseljenec, kateri se želijo povrniti v Jugoslavijo, za informacije in navodila v zvezi povratka. Radi tega S. K. J. S. smatra za potrebno podati sledečo izjavo:

Akoravno povrnitev priseljenec ni odvisna od Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, ampak od oblasti ene in druge države, Svet kakor organizacija, v kateri je zbrano večina naše emigracije, je pripravljen prožiti pomoč katera je v njegovi moči.

Pri tem smatramo za svojo dolžnost opozoriti vse one, kateri želijo nazaj v Jugoslavijo, na sledeče okolnosti:

Jugoslavija je tekom vojne mnogo pretrpela. Padle so ogromne ljudske žrtve, a materialne izgube so v resnici neprecenljive. Življenski pogoji vsled pomankanja hrane, obleke in stanovanja, so nekoliko težki. Narod in država, imajo pred seboj ogromne naloge z ozirom na obnovo in rekonstrukcijo zemlje. Na vsak način je njihova želja omogočiti čim skorajšnji povratek delavske emigracije iz prekomorskih držav t. j. onih kateri se žele vrniti, ali to se ne more uresničiti tako kmalu.

Že sam problem transportacije je tak, da se more zavleči povratek mesece.

Z ozirom na vse to, Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov smatra, da bi se na prvem mestu povrnili oni izseljenci, kateri vsled svoje posebne sposobnosti morejo in želijo pomagati pri obnovi in rekonstrukciji zemlje, kakor razni strokovni delavci, ter taki izseljenci, kateri so gotovi, da se udružijo v razne delavske ali združne skupine.

Glavni odbor, "Sveta K. J. S. je mišljenja, da bi se take delavske ali združne skupine morale organizirati na principu gotovosti in sposobnosti za dovršenje odredenih nalog in poslov. Na primer, ako bi se organizirala delavska skupina stavbenikov za gradnje hiš i. t. d., bi morala ta grupa biti opremljena z vsem potrebnim orodjem, stroji in potrebščinam, da bi nastopila delo kjerkoli bi bilo najpotrebneje. Enako tudi za vse ostale skupine. Orodje in stroje bi bilo treba nabaviti tukaj v Kanadi, a v to svrhu bi bilo potrebno, da vsaki član skupine prispeva primerno vsoto denarja. Tako delavska skupina bi odšla v Jugoslavijo na temelju sporazuma z vlado, kateri bi obsegal ne samo vprašanje, kaj bo skupina delala in pod kakšnimi pogoji, kako dolgo, ampak tudi vprašanja zavarovanja ulog, posameznih članov, za stroje i. t. d.

Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, daje ta priporočila na osnovi lastnega predvidevanja, kako bi bilo potrebno organizirati grupe. No, vsa ta vprašanja bodo morale rešavati grupe same naravnost z Jugoslovanskimi oblastmi.

To pa seveda ne pomeni, da se bodo mogli vrniti samo oni izseljenci, kateri so voljni pristopiti v delavske ali združne grupe. Mi smo prepričani, da ne bo, od strani L. F. R. Jugoslavije nikake diskriminacije, ampak, da bo dana možnost za povratek vsem onim kateri to želijo.

Seveda vsaki oni izseljenec, kateri opazuje ekonomski položaj v Jugoslaviji in kateri se zaveda svojih dolžnosti in nalog se bo strinjal, da je odhod v organiziranih skupinah, za začetek, ugodnejši in povoljniji za vsakega, kolikor za državo, toliko za poedince.

seh pet. Ivana so nato odpeljali proti Not. Goricam. Drugi dan so ga na zverinski način umorili na Logu in ga zagrebli na neko njegovo. Spomladni ga je gospodar njegove izorali. Ivanka ga je šla pogledati in ga je spoznala. Pokopali so ga na Brezovico.

Povem ti še, to; V partizanih so bili iz Preserja, naši trije, Teglov Jože in Mravljetov Rado. Pri domobranci pa vsi drugi moški. Naši doma so strašno trpeli pred domobranci. Pobirali so jim sproti vse živih in vsak kos obleke. Hodili so jih zmerjat s partizanskimi psi. Pokrali so jim vso živino in prašice kar niso pobile granate iz Barovnice.

Težke čase smo preživeli. Za one tri nam je pa jako hudo. Leto septembra smo pripeljali vse tri domov. Julka je ležala v skupnem grobu z 11. moškimi. Bila je še dobro ohranjena, da sta jo moj mož in Ivanka takoj spoznala. Še isti dan so šli po Toneta. Za njegov grob so vedeli domačini. Za Ivana so pa itak vedeli vsi. Ob velikanski udeležbi smo jih pokopali z vojaškimi častmi. Mama so najbolj potolaženi, da imamo vsaj mrtve doma. Zaradi mame in očeta pa tudi ti pridit domov. Verjemi mi, da si ti edina uteha atu in mami. Če tebe ne bo nanaž, ne vem če bosta še kaj dolgo živela. Ne straši se, da bi tu ne mogli živeti. Živi se, samo, da veš, da dihaš svobodno, da ti nikdo ne streže po življenju in, da

V ozadju se vidi hiša Kovačeve družine

Port Arthur, Ont.

Tem potom se naznanja vsem darovalcem za pomoč narodom nove Jugoslavije v Port Arthurju in okolici, da gledajo pred nedavnim izdani Buletin Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, kateri je vseobalno imena darovalcev. Ako je katerega darovalca ime izpuščeno ali pa ni navedena točno vsota, katero je slednji prispeval, se naproša da to sporoči čim prej mogoče na podpisane naslov.

Na rokah imam tudi potrdila za denarne vsote, ki so jih posamezniki prispevali za bolnišnico. Za vse to se obrnite na:

Max Ružič
209 Wilson St.
Port Arthur, Ont.

lahko delaš v miru svoje delo. Pisala sem ti vse kot je v resnici. Zato ne veruj če ti ti kdo kaj drugače pisal. Piši tudi ti še kaj in povej odločno kako misliš glede doma. To te predvsem maza prosijo.

Vso Tvojo družino lepo pozdravljamo vsi štirje.

Poljublja Te Tvoja Angela

enako pravijo, da vlada demokracija, da je žena upravičena do volitev, da lahko voli in je lahko celo izvoljena v posamezne državne urade. Ko pogledamo na delo v tovarnah, tedaj šele vidimo, da je za svoje delo plačana manj kakor pa moški delavci.

Medtem v Jugoslaviji je odpravljena popolnoma ta razlika, tako tudi v Sovjetski Zvezi.

Resolucija priseljenec kateri se želijo vrniti v Jugoslavijo

Pri znatnem številu priseljenec se je pojavila želja, da se vrnejo v Jugoslavijo. To je največ posledica novih razmer, katere priseljenca čutijo, da so kakor rezultat zmage narodno-osvobodilnega gibanja, ustvarjeni pogoji boljšega in srečnejšega življenja za narode Jugoslavije, katerih v preteklosti ni bilo in, da vsled tega ni več razloga, da ostanejo v tujem svetu. Večina od njih so odločni, pomagati pri obnovi in rekonstrukciji vsled vojne opustošeni domovini.

Svetu Kanadskih Južnih Slovanov se je do sedaj obrnilo stotine priseljenec, kateri se želijo povrniti v Jugoslavijo, za informacije in navodila v zvezi povratka. Radi tega S. K. J. S. smatra za potrebno podati sledečo izjavo:

Akoravno povrnitev priseljenec ni odvisna od Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, ampak od oblasti ene in druge države, Svet kakor organizacija, v kateri je zbrano večina naše emigracije, je pripravljen prožiti pomoč katera je v njegovi moči.

Pri tem smatramo za svojo dolžnost opozoriti vse one, kateri želijo nazaj v Jugoslavijo, na sledeče okolnosti:

Jugoslavija je tekom vojne mnogo pretrpela. Padle so ogromne ljudske žrtve, a materialne izgube so v resnici neprecenljive. Življenski pogoji vsled pomankanja hrane, obleke in stanovanja, so nekoliko težki. Narod in država, imajo pred seboj ogromne naloge z ozirom na obnovo in rekonstrukcijo zemlje. Na vsak način je njihova želja omogočiti čim skorajšnji povratek delavske emigracije iz prekomorskih držav t. j. onih kateri se žele vrniti, ali to se ne more uresničiti tako kmalu.

Že sam problem transportacije je tak, da se more zavleči povratek mesece.

Z ozirom na vse to, Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov smatra, da bi se na prvem mestu povrnili oni izseljenci, kateri vsled svoje posebne sposobnosti morejo in želijo pomagati pri obnovi in rekonstrukciji zemlje, kakor razni strokovni delavci, ter taki izseljenci, kateri so gotovi, da se udružijo v razne delavske ali združne skupine.

Glavni odbor, "Sveta K. J. S. je mišljenja, da bi se take delavske ali združne skupine morale organizirati na principu gotovosti in sposobnosti za dovršenje odredenih nalog in poslov. Na primer, ako bi se organizirala delavska skupina stavbenikov za gradnje hiš i. t. d., bi morala ta grupa biti opremljena z vsem potrebnim orodjem, stroji in potrebščinam, da bi nastopila delo kjerkoli bi bilo najpotrebneje. Enako tudi za vse ostale skupine. Orodje in stroje bi bilo treba nabaviti tukaj v Kanadi, a v to svrhu bi bilo potrebno, da vsaki član skupine prispeva primerno vsoto denarja. Tako delavska skupina bi odšla v Jugoslavijo na temelju sporazuma z vlado, kateri bi obsegal ne samo vprašanje, kaj bo skupina delala in pod kakšnimi pogoji, kako dolgo, ampak tudi vprašanja zavarovanja ulog, posameznih članov, za stroje i. t. d.

Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, daje ta priporočila na osnovi lastnega predvidevanja, kako bi bilo potrebno organizirati grupe. No, vsa ta vprašanja bodo morale rešavati grupe same naravnost z Jugoslovanskimi oblastmi.

To pa seveda ne pomeni, da se bodo mogli vrniti samo oni izseljenci, kateri so voljni pristopiti v delavske ali združne grupe. Mi smo prepričani, da ne bo, od strani L. F. R. Jugoslavije nikake diskriminacije, ampak, da bo dana možnost za povratek vsem onim kateri to želijo.

Seveda vsaki oni izseljenec, kateri opazuje ekonomski položaj v Jugoslaviji in kateri se zaveda svojih dolžnosti in nalog se bo strinjal, da je odhod v organiziranih skupinah, za začetek, ugodnejši in povoljniji za vsakega, kolikor za državo, toliko za poedince.

Svetu Kanadskih Južnih Slovanov se je do sedaj obrnilo stotine priseljenec, kateri se želijo povrniti v Jugoslavijo, za informacije in navodila v zvezi povratka. Radi tega S. K. J. S. smatra za potrebno podati sledečo izjavo:

Akoravno povrnitev priseljenec ni odvisna od Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, ampak od oblasti ene in druge države, Svet kakor organizacija, v kateri je zbrano večina naše emigracije, je pripravljen prožiti pomoč katera je v njegovi moči.

Pri tem smatramo za svojo dolžnost opozoriti vse one, kateri želijo nazaj v Jugoslavijo, na sledeče okolnosti:

Jugoslavija je tekom vojne mnogo pretrpela. Padle so ogromne ljudske žrtve, a materialne izgube so v resnici neprecenljive. Življenski pogoji vsled pomankanja hrane, obleke in stanovanja, so nekoliko težki. Narod in država, imajo pred seboj ogromne naloge z ozirom na obnovo in rekonstrukcijo zemlje. Na vsak način je njihova želja omogočiti čim skorajšnji povratek delavske emigracije iz prekomorskih držav t. j. onih kateri se žele vrniti, ali to se ne more uresničiti tako kmalu.

Že sam problem transportacije je tak, da se more zavleči povratek mesece.

Z ozirom na vse to, Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov smatra, da bi se na prvem mestu povrnili oni izseljenci, kateri vsled svoje posebne sposobnosti morejo in želijo pomagati pri obnovi in rekonstrukciji zemlje, kakor razni strokovni delavci, ter taki izseljenci, kateri so gotovi, da se udružijo v razne delavske ali združne skupine.

Glavni odbor, "Sveta K. J. S. je mišljenja, da bi se take delavske ali združne skupine morale organizirati na principu gotovosti in sposobnosti za dovršenje odredenih nalog in poslov. Na primer, ako bi se organizirala delavska skupina stavbenikov za gradnje hiš i. t. d., bi morala ta grupa biti opremljena z vsem potrebnim orodjem, stroji in potrebščinam, da bi nastopila delo kjerkoli bi bilo najpotrebneje. Enako tudi za vse ostale skupine. Orodje in stroje bi bilo treba nabaviti tukaj v Kanadi, a v to svrhu bi bilo potrebno, da vsaki član skupine prispeva primerno vsoto denarja. Tako delavska skupina bi odšla v Jugoslavijo na temelju sporazuma z vlado, kateri bi obsegal ne samo vprašanje, kaj bo skupina delala in pod kakšnimi pogoji, kako dolgo, ampak tudi vprašanja zavarovanja ulog, posameznih članov, za stroje i. t. d.

Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, daje ta priporočila na osnovi lastnega predvidevanja, kako bi bilo potrebno organizirati grupe. No, vsa ta vprašanja bodo morale rešavati grupe same naravnost z Jugoslovanskimi oblastmi.

To pa seveda ne pomeni, da se bodo mogli vrniti samo oni izseljenci, kateri so voljni pristopiti v delavske ali združne grupe. Mi smo prepričani, da ne bo, od strani L. F. R. Jugoslavije nikake diskriminacije, ampak, da bo dana možnost za povratek vsem onim kateri to želijo.

Seveda vsaki oni izseljenec, kateri opazuje ekonomski položaj v Jugoslaviji in kateri se zaveda svojih dolžnosti in nalog se bo strinjal, da je odhod v organiziranih skupinah, za začetek, ugodnejši in povoljniji za vsakega, kolikor za državo, toliko za poedince.

enako pravijo, da vlada demokracija, da je žena upravičena do volitev, da lahko voli in je lahko celo izvoljena v posamezne državne urade. Ko pogledamo na delo v tovarnah, tedaj šele vidimo, da je za svoje delo plačana manj kakor pa moški delavci.

Medtem v Jugoslaviji je odpravljena popolnoma ta razlika, tako tudi v Sovjetski Zvezi.

Resolucija priseljenec kateri se želijo vrniti v Jugoslavijo

Pri znatnem številu priseljenec se je pojavila želja, da se vrnejo v Jugoslavijo. To je največ posledica novih razmer, katere priseljenca čutijo, da so kakor rezultat zmage narodno-osvobodilnega gibanja, ustvarjeni pogoji boljšega in srečnejšega življenja za narode Jugoslavije, katerih v preteklosti ni bilo in, da vsled tega ni več razloga, da ostanejo v tujem svetu. Večina od njih so odločni, pomagati pri obnovi in rekonstrukciji vsled vojne opustošeni domovini.

Svetu Kanadskih Južnih Slovanov se je do sedaj obrnilo stotine priseljenec, kateri se želijo povrniti v Jugoslavijo, za informacije in navodila v zvezi povratka. Radi tega S. K. J. S. smatra za potrebno podati sledečo izjavo:

Akoravno povrnitev priseljenec ni odvisna od Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, ampak od oblasti ene in druge države, Svet kakor organizacija, v kateri je zbrano večina naše emigracije, je pripravljen prožiti pomoč katera je v njegovi moči.

Pri tem smatramo za svojo dolžnost opozoriti vse one, kateri želijo nazaj v Jugoslavijo, na sledeče okolnosti:

Jugoslavija je tekom vojne mnogo pretrpela. Padle so ogromne ljudske žrtve, a materialne izgube so v resnici neprecenljive. Življenski pogoji vsled pomankanja hrane, obleke in stanovanja, so nekoliko težki. Narod in država, imajo pred seboj ogromne naloge z ozirom na obnovo in rekonstrukcijo zemlje. Na vsak način je njihova želja omogočiti čim skorajšnji povratek delavske emigracije iz prekomorskih držav t. j. onih kateri se žele vrniti, ali to se ne more uresničiti tako kmalu.

Že sam problem transportacije je tak, da se more zavleči povratek mesece.

Z ozirom na vse to, Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov smatra, da bi se na prvem mestu povrnili oni izseljenci, kateri vsled svoje posebne sposobnosti morejo in želijo pomagati pri obnovi in rekonstrukciji zemlje, kakor razni strokovni delavci, ter taki izseljenci, kateri so gotovi, da se udružijo v razne delavske ali združne skupine.

Glavni odbor, "Sveta K. J. S. je mišljenja, da bi se take delavske ali združne skupine morale organizirati na principu gotovosti in sposobnosti za dovršenje odredenih nalog in poslov. Na primer, ako bi se organizirala delavska skupina stavbenikov za gradnje hiš i. t. d., bi morala ta grupa biti opremljena z vsem potrebnim orodjem, stroji in potrebščinam, da bi nastopila delo kjerkoli bi bilo najpotrebneje. Enako tudi za vse ostale skupine. Orodje in stroje bi bilo treba nabaviti tukaj v Kanadi, a v to svrhu bi bilo potrebno, da vsaki član skupine prispeva primerno vsoto denarja. Tako delavska skupina bi odšla v Jugoslavijo na temelju sporazuma z vlado, kateri bi obsegal ne samo vprašanje, kaj bo skupina delala in pod kakšnimi pogoji, kako dolgo, ampak tudi vprašanja zavarovanja ulog, posameznih članov, za stroje i. t. d.

Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, daje ta priporočila na osnovi lastnega predvidevanja, kako bi bilo potrebno organizirati grupe. No, vsa ta vprašanja bodo morale rešavati grupe same naravnost z Jugoslovanskimi oblastmi.

To pa seveda ne pomeni, da se bodo mogli vrniti samo oni izseljenci, kateri so voljni pristopiti v delavske ali združne grupe. Mi smo prepričani, da ne bo, od strani L. F. R. Jugoslavije nikake diskriminacije, ampak, da bo dana možnost za povratek vsem onim kateri to želijo.

Seveda vsaki oni izseljenec, kateri opazuje ekonomski položaj v Jugoslaviji in kateri se zaveda svojih dolžnosti in nalog se bo strinjal, da je odhod v organiziranih skupinah, za začetek, ugodnejši in povoljniji za vsakega, kolikor za državo, toliko za poedince.

Svetu Kanadskih Južnih Slovanov se je do sedaj obrnilo stotine priseljenec, kateri se želijo povrniti v Jugoslavijo, za informacije in navodila v zvezi povratka. Radi tega S. K. J. S. smatra za potrebno podati sledečo izjavo:

Akoravno povrnitev priseljenec ni odvisna od Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, ampak od oblasti ene in druge države, Svet kakor organizacija, v kateri je zbrano večina naše emigracije, je pripravljen prožiti pomoč katera je v njegovi moči.

Pri tem smatramo za svojo dolžnost opozoriti vse one, kateri želijo nazaj v Jugoslavijo, na sledeče okolnosti:

Jugoslavija je tekom vojne mnogo pretrpela. Padle so ogromne ljudske žrtve, a materialne izgube so v resnici neprecenljive. Življenski pogoji vsled pomankanja hrane, obleke in stanovanja, so nekoliko težki. Narod in država, imajo pred seboj ogromne naloge z ozirom na obnovo in rekonstrukcijo zemlje. Na vsak način je njihova želja omogočiti čim skorajšnji povratek delavske emigracije iz prekomorskih držav t. j. onih kateri se žele vrniti, ali to se ne more uresničiti tako kmalu.

Že sam problem transportacije je tak, da se more zavleči povratek mesece.

Z ozirom na vse to, Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov smatra, da bi se na prvem mestu povrnili oni izseljenci, kateri vsled svoje posebne sposobnosti morejo in želijo pomagati pri obnovi in rekonstrukciji zemlje, kakor razni strokovni delavci, ter taki izseljenci, kateri so gotovi, da se udružijo v razne delavske ali združne skupine.

Glavni odbor, "Sveta K. J. S. je mišljenja, da bi se take delavske ali združne skupine morale organizirati na principu gotovosti in sposobnosti za dovršenje odredenih nalog in poslov. Na primer, ako bi se organizirala delavska skupina stavbenikov za gradnje hiš i. t. d., bi morala ta grupa biti opremljena z vsem potrebnim orodjem, stroji in potrebščinam, da bi nastopila delo kjerkoli bi bilo najpotrebneje. Enako tudi za vse ostale skupine. Orodje in stroje bi bilo treba nabaviti tukaj v Kanadi, a v to svrhu bi bilo potrebno, da vsaki član skupine prispeva primerno vsoto denarja. Tako delavska skupina bi odšla v Jugoslavijo na temelju sporazuma z vlado, kateri bi obsegal ne samo vprašanje, kaj bo skupina delala in pod kakšnimi pogoji, kako dolgo, ampak tudi vprašanja zavarovanja ulog, posameznih članov, za stroje i. t. d.

Glavni odbor Sveta Kanadskih Južnih Slovanov, daje ta priporočila na osnovi lastnega predvidevanja, kako bi bilo potrebno organizirati grupe. No, vsa ta vprašanja bodo morale rešavati grupe same naravnost z Jugoslovanskimi oblastmi.

To pa seveda ne pomeni, da se bodo mogli vrniti samo oni izseljenci, kateri so voljni pristopiti v delavske ali združne grupe. Mi smo prepričani, da ne bo, od strani L. F. R. Jugoslavije nikake diskriminacije, ampak, da bo dana možnost za povratek vsem onim kateri to želijo.

Seveda vsaki oni izseljenec, kateri opazuje ekonomski položaj v Jugoslaviji in kateri se zaveda svojih dolžnosti in nalog se bo strinjal, da je odhod v organiziranih skupinah, za začetek, ugodnejši in povoljniji za vsakega, kolikor za državo, toliko za poedince.

Vsled tega je osmi marec tem večjega pomena za nas žene, matere in dekleta, da se v polni meri zavedamo svojih dolžnosti naravnih organizacijam in pokretom, kateri se bore za enakopravnost žena v vseh, pa tudi delovnih oziirih. Če se ga bomo dosledno zavedale, bodemo z tem doprinele veliko podporo k ostvaritvi zahtev: "Enako plačo — za enako delo!" — Delavka.

Pismo slovenskega dekleta

Tukaj pošiljam pismo od moje sorodnice, mlade dekleta, katere se je borila v vrstah naših borcev skoraj štiri leta. Ona je doma iz

Jasenovac-Horror Camp

By LEO USATY

During our tour of Yugoslavia, we were among the first foreigners to enter the concentration camp at Jasenovac in Croatia. We (foreign delegates) had an interview with a group of people in the village of Novska, the nearest inhabited village, some ten kilometers away. Later, we visited this camp.

To picture Jasenovac to-day, in your mind's eye, you need only to fix your imagination on a bare field some 25 or 30 acres in area. Place yourself in the centre of this field and look to your left. That is the crematorium, with a capacity of 900 persons at once. In front of you are left only the remains of long rows of barracks, which were burned to the ground by the Germans and Ustashi traitors in their retreat. On your right, acres of the same wretched bareness meets your eye. But behind you, you see burned-out factory buildings, crazily standing, as if to give voice to the tragedy which they had seen befall thousands of unfortunate victims. You have turned about face, and are now looking at the banks of the river Sava, the carrier of thousands of dead bodies as far downstream as Belgrade itself, 400 kilometers away. You see railway tracks running from under your feet directly to the special dock built on the bank of the river. Along these tracks, live victims were taken in cars to this dock, "slugged" over the head, and dumped unconscious into the swirling waters a hundred feet below. The record here, was 8,000 persons in one day. The physically fit worked in the munitions and textile factories, while the weak, undernourished and "undesirables" were done away with as soon as time would permit.

Let us go into the crematorium. It is a low, sprawling building about two hundred feet square, with openings every fifteen feet or so on its sides. Through these the victims were pushed. The building itself is as high as you could reach with your fingertips, and of sturdy brick construction. Narrow slits in the ceiling provide the necessary openings through which gasoline or kerosene was poured. When you enter it, you stand more than ankle deep in the ashes of human beings. Although the Germans and Ustashi did a good job demolishing the other buildings, they could not destroy this rugged death house so easily. The people who did the "dirty work," pushing in the victims, pouring the gasoline over the heads of the victims, and setting fire to them, were usually the next group to be cremated.

At first, only the Jews of Croatia were sent to this camp, but later Serbian women, and children began to occupy the premises. The camp was first set up in the summer of 1941. Many died on the way, and this helped the Germans because the buildings could not hold more than two and a half to three thousand at the most. If there arrived more than the camp could hold, the overflow would be "taken for a ride" on the rails to the bank of the river and done away with. Official figures state that a little over 900,000 people died here. Not one person came out alive, the only exception being three persons when the liberating forces arrived. The survivors were so emaciated that they have probably died since they were freed. When the crematorium was operating at full capacity, the smoke could be seen 25 miles away and the stench of burning bodies could be recognized 15 miles away. Special buildings were erected, filled with prisoners, and the people starved to death.

The prisoners of this camp did not sit idly and allow the Germans to do as they wished. They organized themselves in coordination with the liberation movement outside. In the spring of 1945, just before the retreat of the Germans, the prisoners staged an insurrection in the camp. The Ustashi traitors were organized to counteract such activities, with the result that the plans for escape were not very successful. At a given time, the prisoners attacked their guards, but only 80 persons escaped out of more than 400. It was a wholesale slaughter. Over 12,000 Ustashi and German troops were stationed in a camp almost next door. There was little if any, chance to get out alive.

The prisoners were forced to work very hard, receiving only one or two potatoes a day as their food ration. As well as factories, there was a sawmill and brickyard in the camp. Cheap labour made possible these enter-

prises of the Germans. Yes, civilians did try to help these unfortunate, but if anyone was caught giving the prisoners food, they were shot right on the spot.

Special troops were chosen and trained for this kind of work. Only those who really relished such crimes were allowed to join these units. Stabbing, killing, torturing and criminal assault gained commissions. Only volunteers were accepted into the ranks of these criminals. Many photos have been found of Ustashi soldiers holding the heads of their victims. Some even drank the blood of people they killed. Many people wonder just who these "Ustashi" are. They are Yugoslav collaborators who were specially trained by the fascists in Italy, Austria, and Hungary.

In the face of the advancing liberating forces, in 1945, the Germans ordered everything to be demolished, and the prisoners to be killed. This was done very thoroughly, even in the village of Jasenovac, just outside the camp, every house and building was mined and blasted to rubble. At the time we visited the village, there was only one building fit for use, and this had only a few weeks before been repaired.

The criminals retreated to the north to Slovenia, and were there captured and rounded up. Most of them have already been sentenced, but some escaped to Italy and Austria. Lubric, the first commanding officer of Jasenovac, and head of all Croatian concentration camps, escaped to Austria. He had not yet been found when we visited the camp. The guides and interpreters believed he was still in Allied hands.

The criminals had no distinction for religion, sex, age or democratic opinion. They only knew that their prisoners were fighting against their rule of terror. They worked tirelessly and barbarously to break this will to fight. They wanted to establish their rule of tyranny on the graves of these people. They succeeded in killing over 900,000 people, but they did not break the back of Yugoslavia's resistance. To-day, Yugoslavia is free, and is conducting her affairs in democratic ways. The people have every right to try their criminals in their people's courts. After seeing the largest concentration camp in the Balkans, and hearing of the people's experiences, first-hand, it is easy to understand why they want to punish these barbarians.

Zahvala za čestitke ob vstanovitvi odseka v Nanaimo

Nanaimo: — Namenil sem se oglasiti z nekoliko besedami, da se v imenu našega odseka Z.K.S. v Nanaimo najlepše zahvaljujem, za pozdrave in čestitke ob priliki ustanovitve našega odseka Z.K.S. v tukajšnji naselbini Slovencev. In sicer: Izvršnemu Odboru Zveze Kanadskih Slovencev, Uredništvu Edinosti in odseku Z.K.S. v Kirkland-Lake, Ont.

Naše članstvo želi, da bo delalo po svojih najboljših močeh z drugimi sobratmi in sestrami širom Kanade in drugod na temelju, po katerem je organizacija ustanovljena.

Naš odsek je bil ustanovljen z 19 člani. Med temi je ustanoviteljica tudi Mary Beg katere ime je bilo v mojem zadnjem dopisu pomotoma izpuščeno. Po ustanovitvi so pristopili v naš odsek še: John Žitko, Neli Žitko, Joe Malnarčič in Eni Malnarčič tako, da šteje naš odsek sedaj 23 članov in članic.

ST. CATHARINES, ONT.

Tem potom naznanjamo, da tukajšnja društva in organizacije priredijo veliki banket dne 6 aprila. Čisti dobriček je namenjen za pomoč podhranjenim otrokom v stari domovini.

Program banketa naznanimo pozneje.

Toliko v naznanilo v predobjavi.

Odbor:

RADA BI ZVEDELA

Kje se nahaja Loui Polanc, doma iz Dolenjskega, vas Vertača, fara Semič. Pred petimi leti se je nahajal nekje v Raunds, B. C. Canada. Prosim ga da se oglasi na moj naslov zaradi važnih zadev. Naprošam pa tudi druge čestitelje kateri ve za njegov naslov, da mi sporoči za kar vam bom zelo hvaležna.

Mary Muniza,
6603 Edna St.,
Cleveland 3, Ohio, USA.

Pismo iz Prestolice Slovenije

Čenjeno uredništvo: Zelim, da bi priobčil pismo, ki sem ga prejela od moje nečakinje iz Ljubljane. Moja sestra Mica, ki je bila tako zelo prizadeta, bi rada izvedela za svojo edino hčer, katero še ima. Pred vojno se je nahajala v Calgary. Njen naslov je: Calgary, Alberta, Canada. Ako slučajno sama ne čita ta dopis v G. N., prosim čenjeno rojake, ako je komu kaj znano o njej, da mi sporoči; vam bom zelo hvaležna. — Moj naslov je: Mrs. Frances Mladenich, 601 Fisher St., Marquette, Mich.

Ljubljana, 3. XII. 1945

Draga teta!

Po dolgem času se oglašam. Pretekla je medtem dolga doba. 4 let vojne. Gotovo ste tudi tam nekoliko občutili zlo vojne. Kako pa je pri nas draga teta, si ne morete predstavljati, Vam ne bi mogla vse povedati, ne napisati, kajti mi sami smo doživljali grozote, pred nami so ruševine vasi in trgov, pred nami je en milijon grobov. Dragi teta, tu je bilo strašno. Izmed naše rodbine je najhuje prizadeta teta Mica iz Podpreske. Leta 1942 so jo italijanski fašisti odpeljali v internacijo na otok Rab. Samo na Rabu je od lakote umrlo 4.000 ljudi. V decembru 1942 so jo iz Raba vso izžrpano odpeljali v taborišče Gonars v Italiji. Tudi njen sin Ivan je bil na Rabu. Vse dolge mesce sta bila na tem otoku smrti, pa sta se le enkrat videla. Ivan je bil že tako slab da je komaj premikal noge da jih ne bi mogel dvigniti, če bi šel čez prag. Ko se je teta Mica odpravila iz Raba je hotel Ivan priti k njej, pa ga je italijanski fašista udaril z bičem po nogah.

V Ljubljani nismo nič vedeli, kaj se je zgodilo z Ivajčkovo družino iz Podpreske. — Ljubljana je bila ograjena okoli in okoli z žico, da nismo mogli vsa leta nikamor ven. Nekdo nam je pisal tedaj, da je Ivan v taborišču. Od ust smo si odtrgali, da smo mu poslali paket. Ivan nam je pisal tedaj, da je jokal ko je zagledal paket in ni mogel 3 noči spat od sreče, ter da mu je dobesedno paket rešil življenje. Mnogo primerov je bilo ko so dobili so se najedli in umrli. Toda žal danes Ivan ni med živimi.

Po italijanski kapitulaciji septembra 1943 je Ivan prišel domov bolan s zateklimi nogami, zabuhel. Taki so skoro vsi prihajali iz taborišč, debeli in zabuhli od pomanjkanja hrane. Odšel je med

Takrat je bila prezgodnja pomlad. Nenačakovano zgodaj so se spustili topli vetrovi po dolini in sonce je neusmiljeno topilo sneg, ki je še pred kratkim na debelo pokrival zemljo. Razorana cesta se je bleščala, polna vode, ki se je stekala po koleznih, in kadar je zavozil avto po njej, so blesteče se kapljice zabrigale na vse strani ter se zarile v sneg ob cesti. Avto je bil sivozelen in zadaj pokrit s platom, tako da fant, ki je sedel tam, ni videl sonca, ne bleščečega snega in ne drobnih kapljic. ki so pršele izpod koles. Pa tudi če bi ne bilo platinene strehe, bi najbrže ne videl ničesar: kajti roke je imel zvezane na hrbtu, trdo, da so mu verige rezale zapetja. Pretepen je bil, razmršen, otekel in krvav po obrazu. Na vsaki strani nasproti so sedeli štirje SS-ovci. Dva sta ves čas merila s puškami vanj, kot bi se še vedno bala, da jima uide, Enkrat je že to poizkusil, tam gori pod Storiščem, kjer so ga ujeli. Zdad pa se ni zmenil več, ne za puške, ne za vojake okrog sebe.

Pred gestapom se je avto sunkoma ustavil. Fanta so hoteli izvleči iz avtomobila, pa je prezirljivo odinil gestapovce in vzravnano stopil po tlakovanih ploščicah in po stopnicah na hodnik. Tam je stal in čakal med dvema stražarjema in sonce, ki se je vlivalo skozi velika okna na hodnik, je toplo božalo njegov razbit obraz. Čez čas so se odprla vrata sobe. Z rokami na hrbtu je stopil na hodnik gestapovec, tik pred fanta in se zarezal vanj. Bil je vodja gestapovcev, velik in črn, košate obrvi so se mu spuščale kakor Mefistu globoko na nos. Pravilo so, da je imel tak pogled, da se je lisica, ki je včasih glodala človeške kosti na dvorišču, umaknila pred njim globoko v svojo kajbo. Fant je že slišal o njem, vendar se mu ni zdel tako grozen, zdaj ko je stal z rokami na hrbtu pred njim in se smehljaj s koticom ustnic.

Nenadoma pa se je gestapovecva desna roka izmuzila izza hrba. Obvisela je za trenutek, kakor ne bi vedela kaj, nato pa je udarila čez fantov obraz in spet padla nazaj na hrbet. Fantov obraz je polnil kri. Toda stal je še vedno vzravnano in se ni zmenil za toplo in slano kri, ki je silila v usta in za vrat. Le oči je odprl na široko in se zastrel v gestapovca. Ta je stal še vedno

partizane in mu je v boju bomba odtrgala glavo. Franceta Ivajčkovega (sin od tete Mice) so italijanski fašisti zaprli, mučili do smrti in ga v juniju leta 1942 ustrelili. Hišo so izropali. V Podpreski v hiši ni ostalo ničesar več, živino so odpeljali vojaki, pobrali pohištvo, perilo, obleko, vrata, okna, orodje, vozove, postelje, kar se je dalo odnesti. Ostal je le zid. Veter je tulil v hiši in pel žalostinko tem nesrečnim ljudem. Teta Mica je prišla po enem letu in pol iz internacije k nam v Ljubljano. Dragi teta, z jokali bi se, ko bi jo videli. V ceni in edini obleki, v kateri so jo odpeljali v zapor je bila ves čas, iztrdana, da se ni mogla najesti. V internacijo smo ji poslali obleko, pa so ji jo pokradli. Pristan in uhane je dala za 1 hleček kruha. Tako je bilo življenje na tisoče in tisoče ljudi.

V internaciji so bili tudi od našega ata sestre mož in sin. Pomagati je bila naša dolžnost, kajti vedeli smo, da je kljub vsemu boljše doma nego v mrazu in lakoti daleč od doma. Teta Mica je bila skoro do konca vojne pri nas. Po treh letih je šla pogledati domov. Sedaj je ostala sama na svetu brez vsega, odvisna od podpore. Stanuje drugod. Dežela je vsa izžrpana. Rdeči križ iz Amerike razdeljuje tu staro obleko, da se ljudje za silo oblečejo, ravno tako hrano, razne konzerve dobivamo na karte.

Draga teta, mogoče ste o vsem tem že kaj slišali ali brali v časopisih, saj so ljudje jokali na glas, ko smo brali o življenju internirancev. Tu ima vsak človek svojo žalostno zgodovino teta 4 let. Ko bi prišli domov bi slišali od vsakega kaj je pretrpel, kakšni nadčloveški napor so bili naloženi na ljudi, zapori, mučenja, vsak dan streljanje talcev, požni-

gi, pomanjkanje hrane, blokade alarmi vsak čas, podnevi in ponoči, strah pred bombardiranjem. V bližini kakih 100 m. od nas so padale bombe. Mislili smo, da se strop ruši nad nami, da smo izgubljeni. Naša mama je zelo oslabela, shujšala, ravnatoko tudi jaz. Mama je sedaj bolehnata, da se zanjo zelo bojim.

Draga teta! Od Karoline nimamo nobenega glasu, ne vem ali je živa ali ne. Prosim Vas da mi pišete kaj je z njo, ali da bi se zanimali kje je sedaj, ko se ni že toliko časa oglasila, pišite nam kako ste preživeli ta vojna leta, ali ste zdravi?

Moj brat Franci se je poročil z profesorico Marijo Petružela iz Ljubljane. Vedno smo zanj trepetali, kedaj ga bodo za pri. Vse noči so ropotali vojaški avtomobili, ki so vršili aretacije. Mnogo, mnogo se je izpremenilo v teku vojne. Loški potok je zelo prazn. Vas Travnik je skoro ves požgan Moškega ni skoro nobenega več.

Ob ujaku iz Drage ne vem ničesar. Hiša v Drage je prazna. Teta Tona je še živa, še dosti zdrava. Njena hči Mica se je tudi poročila. Sedaj je v Ribnici, kakor tudi Hubert in Stefa. Naša ata je kakor veste tik pred vojno avgusta 1940. umrl kar naglo v 3 tednih in nas pustil v teh hudih časih same. Dragi teta! Ako Vam je mogoče pomagajte na kak način iz stiska in pomanjkanja.

Ob koncu Vam vošim lepe in zadovoljne božične praznike, da bi jih preživeli v zdravju, z željo, da bi mi kmalu odgovorili.

Prejmite prisrčne pozdrave od mame, Franceta in žene tete Mice in mene.

Albina.

Ta ponatis iz "Glas Naroda" smo pri občili po želji Joseph-a Vesel iz Detroita Mich. Ured.

VSE TO MORAMO Povedati

Spisal: TUGO

Zadnjič sem šel mimo hiše, kjer je bil pod okupacijo gestapo. Velika, mračna hiša je to. In ko sem šel mimo vrat, se mi je zazdelo, ko da je tam še vedno nabito: Geheime Staatspolize, in da so na tlakovanih ploščicah na hodniku srage krvi. Tedaj sem se spomnil še enkrat natanko, kako je bilo takrat.

Takrat je bila prezgodnja pomlad. Nenačakovano zgodaj so se spustili topli vetrovi po dolini in sonce je neusmiljeno topilo sneg, ki je še pred kratkim na debelo pokrival zemljo. Razorana cesta se je bleščala, polna vode, ki se je stekala po koleznih, in kadar je zavozil avto po njej, so blesteče se kapljice zabrigale na vse strani ter se zarile v sneg ob cesti. Avto je bil sivozelen in zadaj pokrit s platom, tako da fant, ki je sedel tam, ni videl sonca, ne bleščečega snega in ne drobnih kapljic. ki so pršele izpod koles. Pa tudi če bi ne bilo platinene strehe, bi najbrže ne videl ničesar: kajti roke je imel zvezane na hrbtu, trdo, da so mu verige rezale zapetja. Pretepen je bil, razmršen, otekel in krvav po obrazu. Na vsaki strani nasproti so sedeli štirje SS-ovci. Dva sta ves čas merila s puškami vanj, kot bi se še vedno bala, da jima uide, Enkrat je že to poizkusil, tam gori pod Storiščem, kjer so ga ujeli. Zdad pa se ni zmenil več, ne za puške, ne za vojake okrog sebe.

Pred gestapom se je avto sunkoma ustavil. Fanta so hoteli izvleči iz avtomobila, pa je prezirljivo odinil gestapovce in vzravnano stopil po tlakovanih ploščicah in po stopnicah na hodnik. Tam je stal in čakal med dvema stražarjema in sonce, ki se je vlivalo skozi velika okna na hodnik, je toplo božalo njegov razbit obraz. Čez čas so se odprla vrata sobe. Z rokami na hrbtu je stopil na hodnik gestapovec, tik pred fanta in se zarezal vanj. Bil je vodja gestapovcev, velik in črn, košate obrvi so se mu spuščale kakor Mefistu globoko na nos. Pravilo so, da je imel tak pogled, da se je lisica, ki je včasih glodala človeške kosti na dvorišču, umaknila pred njim globoko v svojo kajbo. Fant je že slišal o njem, vendar se mu ni zdel tako grozen, zdaj ko je stal z rokami na hrbtu pred njim in se smehljaj s koticom ustnic.

Nenadoma pa se je gestapovecva desna roka izmuzila izza hrba. Obvisela je za trenutek, kakor ne bi vedela kaj, nato pa je udarila čez fantov obraz in spet padla nazaj na hrbet. Fantov obraz je polnil kri. Toda stal je še vedno vzravnano in se ni zmenil za toplo in slano kri, ki je silila v usta in za vrat. Le oči je odprl na široko in se zastrel v gestapovca. Ta je stal še vedno

brez besed pred njim. Čez trenutek pa je pristopil bliže, prav tesno k njemu. Roki sta spet zdrinjili s hrbita in padli fantu na ramena, nato pa sta ga stisnili čez glavo in čez senca, skoraj kakor da bi ga hoteli pobožati. Na obeh pa sta se roki ustavili. Gestapovec je trzil z obrazom in zarinil palce v oči, ki so široko strmele vanj. Fant je vztrepetal, se vzpel, nato pa le rahlo zastokal in se sedel v rokah, ki so ga spremljale prav do tal in se mu v strahoviti bolečini zarivale v oči.

Gestapovec je stopil nazaj. Spet je položil roki na hrbet in čakal. Fant je zastokal in se vzdramil. Vzpel se je ob steni, se zamajal in se trudil, da bi pogledal skozi krvave, boleče oči. Toda videl ni ničesar. Le za drobno sekundko je občutil svetlo steklo v oknu, ki se je blestelo v soncu, in vrh jablane, ki se je stezala pod njim. Potem se je znova zamajal ter se pognal z glavo skozi steklo.

Se preden si je razbil glavo na tlakovanih ploščicah na dvorišču, sta udarila za njim dva strela. Potem je zgoraj nekdo strahovito zaklel. On pa je ležal na tleh z razbito glavo in lisica, ki se je pripeljala iz kajbe, je hlastno srkala toplo kri, da je prej ne poje sonce, ki se je bleščalo na razbitem steklu okrog fantove glave.

Tega sem se spomnil, ko sem šel mimo vrat in sem videl tlakovane ploščice na dvorišču. Toda to še ni vse, kajti takoj nato sem se spomnil še nečesa.

V sosednji hiši je pod streho stanoval moj tovariš. Okno njegove sobe je gledalo na dvorišče in na hodnik gestapa. Mnogokrat so se slišali prav do okna udarci jermena, pridušeno stokanje ali bolestno kričanje. Takrat je tovariš odmaknil zaveso na oknu in je videl strašne stvari. Neke noči so pobili šestnajst ujetih partizanov. Zmetali so jih kot drva na dvorišče in psi so se trgali za njihove kosti. Vmes pa je skakala iz kajbe lisica, pograbila je kos mesa in se brž skrila nazaj, da ji ga ne bi iztrgali psi.

Nisem bil še dolgo v partizanih, ko sem srečal tega tovariša, ki je prišel kmalu za menoj in je tudi nosil puško. Takrat mi je pripovedal o fantu, ki se je vrgel skozi okno na dvorišče. On ga je videl iz svojega stanovanja. Takoj drugi dan je odšel v partizane. In kadar sva pozneje še govorila o tem, je vselej dejal s tiho grozo: Pomisli, palce mu je zarinil v oči! In čez žele je pristavil: Samo da jim ne bi prišel nikoli v roke!

Spomladl nekoliko so švabi napadli bataljon. Pijani so se zaganjali vedno znova pod naše strojnice in vedno znova jih je pognal bataljon nazaj. Drugo jutro se je zarila s presunljivim tulenjem mi-

skočil tudi on skozi blesteče okno. Če bi le mogel.

Sedaj tam ni več gestapa. Tudi pse in lisice so pobili. Konec vojne je in prav za prav bi moral pisati o novem življenju. O tem, kako so se vrnil ljudje iz taborišč in ječ, kako obnavljajo domove, kako udarjajo klavirja in brne stroji v tovarnah in kako je kmet prijel za plug ter zoraal brazde v osvobodeno zemljo. Toda namesto o tem še vedno pišemo, kako so ljudje trpeli v taboriščih, kako so goreli domovi, kako so streljali talce iz tovarn in kako je padel kmetov sin v partizanih.

Vse to pa moramo povedati. Tega ne smemo pozabiti. Kajti iz tega je vzklilo novo življenje, o katerem bomo pisali jutri.

Iz francoščine prevedla K. N.

Ali imajo takšni skromni uradniki sploh kakšno bodočnost? Prav neznatno. Napredujejo po pragmatiki in po določenem številu let gredo v pokoj. To je vsa njihova življenska pot.

Ne, z možem kakoršen je Miguel, se ne bo mogla ponašati v družbi svojih prijateljev in prijateljic. Zato je bolje, da zdaj še ne govori dosti o njem. Pozneje morda, tedaj, ko mu bo oče preskrbel kakšno primernejšo službo kakor je pisala v enem poslednjih pisem njena mati.

Pozneje. . . da! Tedaj ga bo mogla pokazati svojim prijateljicam in svojim znancem tega nesrečnega moža, ki je tako nenadno vdril v njeno življenje. O, prijateljice bodo takoj opazile, da je lep, stasit, kar očarljiv. Sicer mu pa tudi v nastopu ni ničesa očitati. Vljuden je, dobro zna kramljati in včasih je celo duhovitejši od drugih mladih mož njegovih let.

Da, upajmo, da bo prišel trenutek, ko ga bo lahko brez vsake zadrege in s ponosom predstavila svojim znancem in prijateljem! Za zdaj mu še ne bo mogla ponuditi pomoči svojega očeta, vse prenejevoljen je bil njen mož te dni ob novici, da so ji poslali opravo od doma. . . Treba bo še nekoliko počakati in ujeti primeren trenutek. Minilo je nekaj mirnih, prijetnih dni. Potlej so pa na lepem prišle razne malenkosti, ki so mlada zakonca vznburkale in spet spravile v slabo voljo.

Prvi prepriček se je vnel zaradi Oranine nove obleke. Ko jo je Moreno videl v novi obleki, je takoj izbral priložnost za poklon. Orana je zardela od veselja in zadovoljenja, potlej je pa pristavila, da tako čudovite obleke še niso samo v salonu Aumadina, v enem najelegantnejših in najdražjih pariških modnih salonov.

"Res čudovito, kako hitro jim gre delo iz pod rok," je navdušeno pripovedovala. "Povedala sem jim, da nimam česa obleči in takoj so mi izgotovili nekaj srčkanih oblek".

"Menda so v tistem salonu že vajeni poslušati ženske, ki tarnajo, da nimajo česa obleči," je nekam zbadljivo odgovoril Moreno, misleč na ceno, ki jo bodo stale te "srčkane" obleke.

"Najbrž boste prav imeli. Toda to sem jaz upravičeno dejala".

"Vi? Saj je vaša omara vendar polna oblek!"

"Toda oblek ki jih ne morem nositi!"

"Zakaj ne?"

"Ker so vse preživahnih barv. Zaradi vas, Miguel, nočem nositi tako živih oblek".

"Res? To je lepo".

Obraz se mu je nenadno stemnil. Pomislil je na ljubljeno bitja ki zaradi njih žaljuje. . .

"Naročila sem si tudi plašč in kostim. . . Ne prvega ne drugega nimam v črni barvi."

"In ne da bi bili mene vprašali za svet?" je začudeno vprašal mladi mož.

"Ali ste to pričakovali?" je prav tako začudno vzkliknila Orana.

"Kajpak. Menil sem pač, da me boste povabili, naj z vami izberem blago in kraj oblek in plašča."

"Pri moji veri, na to nisem pomislila!" je vzkliknila mlada žena in prhnila v smeh. "Se sanjalo se mi ni, da imate kaj pojma o ženskih oblekah."

Toda mladi španec se to pot ni smejal z njo. Hladno jo je premeril od nog do glave.

"Res, zelo malo vam pomenim," je grenko dejal, "ker vam je tako vse eno kaj mislim o vašem okusu in vaši izbiri".

"Bežite, no," ga je skušala pomiriti, "zaradi te nesrečne obleke si vendar ne boste tega tako gnali k srcu in godrnjali!"

(Nadaljevanje prihodnjic)

Proslava mednarodnega praznika 8 marca

Krožek demokratičnih Slovenk, Hrvatice in Srbkinj v Torontu, priredi v soboto dne 9 marca veliko proslavo v znaku mednarodnega praznika 8 marca. Proslava se vrši v organizacijskih prostorih na 386 Ontario St.

Poleg koncertnega programa, kjer nastopi tamburaški zbor "Tito", bo predvajal film "Osvobodjenje Belgrada", kakor tudi kot glavni govornik nastopi ob tej priliki **Branko Vukelič**, časnikarski ataše pri jugoslovanskem veleposlanstvu v Washingtonu.

Po končanem koncertu in govoru bo servirana kava s pecivom, na kar sledi ples in prosta zabava.

Vstopnina 50 centov po osebi.

Uljudno so vabljeni vsi Slovenci, Hrvati in Srbi, posebno pa ženski spol, da se udeležijo v čim večjem številu.

Odbor:

na v jarku za tovarišem, ki je prav takrat zagrabil žarečo cev strojnice, da bi jo zamenjal. Udaril mine ga je treščil ob zemljo. Pozabil je na vse, le cev je še obdržal v roki. Prav takrat so spet navallili švabi.

Sprva smo vsi mislili, da je padel. Pozneje pa smo izvedeli, da je bil. Bil je le v nezavesti in so ga odvlekli švabi s seboj. Odpeljali so ga na gestapo, prav tja, kjer je bil doma. Strašno so ga mučili. Nazadnje ga je neki gestapovec na križišču sredi polja napol mrtvega izvlekel iz avtomobila in ustrelil.

Nanj sem se spomnil, ko sem gledal tlakovano dvorišče, in se mi je zdela, da so ploščice krvave. Pomisli, palce mu je zarinil v oči, je dejal takrat. Prav gotovo bi